

הלכות הדרף היומי

מסכת בבא מציעא

תוכן

- א. שניהם דרינ בו ... עלייה וירידה לא קבילי עלאי.....2
- ב. שתי עליות זו על גב זו ... איפחית עליונה נחית ודר בתחתונה איפחית תחתונה מהו ... תיקון 2
- ג. איפחית מעזיבה כי משי מיא עילאי אזלי ומזקי לתתאי ... העליון מתקן... התחתון מתקן 3
- ד. על הניזק להרחיק את עצמו מן המזיק.....5
- ה. אף על פי שהבור קודמת לאילן לא יקוץ שזה חופר בתוך שלו וזה נוטע בתוך שלו 6
- ו. מעזיבה אחזוקי תקרה הוא ואחזוקי תקרה על התחתון בעי לאחזוקי.....6
- ז. מודה רבי יוסי בגירי דיליה.....8
- ח. דפסקי מיא והדר נפלי.....9
- ט. הבית והעלייה של שנים שנפלו ... בעל העלייה בונה את הבית ודר בתוכה עד שיתן לו את יציאותיו.....11
- י. הנותן צמר לצבע לצבוע לו אדום וצבעו שחור שחור וצבעו אדום ... אם השבח יותר על ההוצאה נותן לו היציאה ואם ההוצאה יתירה על השבח נותן לו את השבח.....13
- יא. מי שפרע מקצת חובו והשליש את שטרו ואמר לו אם אין אני נותן לך מכאן ועד זמן פלוני תן לו שטרו הגיע זמן ולא נתן ... לא יתן.....15
- יב. כל המשנה ידו על התחתונה.....15
- יג. אסמכתא ... לא קני.....18
- יד. תחתון הבא לשנות בגויל שומעין לו בגזית אין שומעין לו ... להגביה אין שומעין לו למעט שומעין לו עליון שבא לשנות בגזית שומעין לו בגויל אין שומעין ... להגביה אין שומעין לו למעט שומעין לו.....23
- טו. אין לו לזה ולא לזה מאי ... תחתון נוטל שני חלקים והעליון שלישי ... כמה מפסיד עלייה בבית תילתא הלכך אית ליה תילתא.....25
- טז. וכן בית הבד שהוא בנוי בסלע וגינה אחת על גביו ונפחת הרי בעל הגינה יורד וזורע למטה עד שיעשה לבית בדרו כיפין.....26
- יז. הכותל והאילן שנפלו לרשות הרבים והזיקו פטור מלשלם נתנו לו זמן לקוץ את האילן ולסתור את הכותל ונפלו בתוך הזמן פטור לאחר הזמן חייב.....26
- יח. מי שהיה כותלו סמוך לגינת חבירו ונפל ואמר לו פנה אבניך ואמר לו.....28

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסכת בבא מציעא

דף קיז.

א. שניהם דרין בו ... עלייה וירידה לא קבילי עלאי

כבר התבאר לעיל דף קטז: שמי שיש לו¹ בית ועלייה על גביו והשכיר לחבירו את העלייה אם אמר לו עלייה זו שעל גבי בית זה אני משכיר לך הרי שעבד הבית לעלייה, לפיכך אם נפחתה העלייה בארבעה טפחים² או יותר חייב המשכיר לתקן לו, ואם לא יתקנו יורד השוכר לבית ודר עם בעל הבית³, ונכנס ויוצא דרך פתח הבית⁴ עד שיתקן לו את העלייה⁵.

ב. שתי עליות זו על גב זו ... איפחית עליונה נחית ודר

בתחתונה איפחית תחתונה מהו ... תיקו

היו לו שני⁶ עליות זו על גב זו והשכיר לו את העליונה ואמר לו עלייה זו שע"ג בית זה אני משכיר לך⁷, ונפחתה כנזכר, יורד ודר בתחתונה⁸.

השכיר לו את התחתונה ונפחתה מבעיא בגמרא אם יכול לכופ את המשכיר שידור עמו למטה בבית אם לא, אלא שיאמר לו בעל הבית דור בעלייה העליונה, מי אמרינן דאמר ליה שם עלייה קיבלת עליך בשכירות וצריך לדור בעליונה, או דילמא יכול לומר לו עלייה אחת קבלתי עלי לעלות שתי

¹ שו"ע ונו"כ שיב יח

² ואז חסרה מקום תשמיש כלי אחד. סמ"ע לו

³ ולא ידור למעלה ובתשמיש אותו כלי לבד שיחסר לו ידור למטה, דאין אדם דר להציאין בשני מקומות. וגם דקדק לומר ודר בבית עם הבעה"ב, וכ"כ הטור (שם), ללמדינו דאין הבעה"ב צריך לצאת מביתו וידור בו השוכר לחוד עד שיתקן לו עלייתו. סמ"ע שם לו

⁴ ולא אמרינן שיעלה בכניסתו על גבי סולם לעלייתו כבראשונה ומשם ירד למטה בבית. סמ"ע שם לח

⁵ בטור (סעיף כ') כתב בשם הרמ"ה דאין המשכיר חייב ליטפל בזה ולהוציא עליו הוצאות, אלא יתן להשוכר דירה למטה בביתו, ואם צר להשוכר המקום יתקנו לעצמו, אבל הטור חולק עליו. שם למ

⁶ שו"ע ונו"כ שם יט

⁷ דכיון שא"ל ע"ג בית זה לא מצי למימר אם נפלה אודא אלא הבית משועבד לה, סמ"ע שם מא

⁸ ואם השכיר לו העליונה ודאי ירד לדור בעלייה תחתונה ולא למטה בבית, דעלייה ג"כ בכלל בית הוא והמוציא מחבירו עליו הראיה, סמ"ע שם

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסכת בבא מציעא

עליות לא קבילית עלי לפיכך אדור למטה בבית, ולא איפשיטא, לכך לא ידור בבית, ואם דר' אין מוציאין אותו משם¹⁰.

ג. איפחית מעזיבה כי משי מיא עילאי אזלי ומזקי לתתאי

... העליון מתקן... התחתון מתקן

שנים שיש¹¹ לאחד בית ולאחד עליה ונתקלקלו הכתלים, כל אחד צריך לתקן הכותל שכנגדו, והתקרה שביניהם, יש אומרים¹² שבעל הבית התחתון מתקן, ויש אומרים¹³ שבעל העליה מתקן, והגג¹⁴ צריך בעל העליה לתקן¹⁵. ואם כולם משתמשים בגג¹⁶, כולם צריכים להשתתף בהוצאות תיקון הגג, ואם אחד מהם רוצה להסתלק מהשימוש בגג אין יכולים לכופו, והיסודות צריכים שניהם לתקן¹⁷.

⁹ מיד שהתחיל לדור למטה אין מוציאין אותו מהבית. סמ"ע שם מב

¹⁰ הוא תמוה דהא בקרקע אפילו בספיקא דדינא אמרינן אוקי קרקע בחזקת בעלים. שוב ראיתי קושיא זו במשנה למלך (פ"ז משכירות ה"ב) ע"ש. ונראה כיון דדר עם בעל הבית ברשות בעל הבית כבר זכה בה ולא גרע מבית סתם דאין יכול להוציאו וליתן לו בית קטן וכמ"ש הרמ"א סעיף י"ז, וה"ה בזה אף על גב דיכול ליתן לו העליה כיון דכבר נתן לו הבית זכה בה כיון דעליה גרוע מבית, ומיהו דוקא שדר בו בדיעת בעל הבית אבל שלא בדיעת בעל הבית יכול להוציאו לעליה כיון דקרקע בחזקת בעלים, זה נראה לי. קצוה"ח שם פ, וכן אם נכנס שלא בפני בעה"ב, יכול להוציאו, ערך שי שם ובנתיבות בכללי תפיסה [סכ"ב] כתב עפ"מ"ש הרא"ש בסנהדרין פרק אחד דיני ממונות [ס"ז] דבפלוגתא דרבוותא יכול לומר קים לי בקרקע, לכן כאן נמי מהני תפיסה בקרקע דתיקו דמי לפלוגתא דרבוותא דיכול לומר קים לי כשתפס ועיי"ש.

¹¹ שו"ע ונו"כ קסד א

¹² דעת המחבר שם עיקר הטעם לדעת המחבר שהתחתון מתקן משום שאומר בעל העליה עלי מוטל תיקון הגג ועליך לעשות לי מדרך כף רגל

¹³ דעת הרמ"א שם

¹⁴ רמ"א שם

¹⁵ כתב הרמ"א סימן קנה סעיף ד שאם ירדו גשמים על העליה ויורדים לתחתון, על הניזק לתקן שלא יזק ובאחרונים הקשו על דבריו ועיין פתחי חושן חלק ו פרק טו הערה פד מה שהאריך בזה

¹⁶ חידושי הת"ס לסימן קנה סעיף ד

¹⁷ בנה"מ בשם הירושלמי

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסכת בבא מציעא

הדר¹⁸ בעליה לא ישפוך מים אצלו אם המים יורדים מיד¹⁹ לבית שמתחתיו²⁰, ואם אינם יורדים מיד אלא נבלעים במעזיבה ואח"כ יורדים, יבואר להלן.

וכל זה במי שופכין שהוא שופך, אבל מי גשמים הנכנסים לעליה ומשם יורדים לבית התחתון²¹, על הניזק לתקן²².

ראובן ושמעון²³ קנו דירות מאותו קבלן זה תחת זה, ואח"כ נתגלה שיש עוד מהבניה נזילה מצנרת של השכן העליון לתחתון, והתחתון היה יכול לתבוע מהקבלן לתקן ולא תבע רק כעבור זמן שאחריות הקבלן כבר פגה, ועתה

¹⁸ שו"ע ונו"כ קנה ד

¹⁹ בהא דאמרי' בגמ' שמודה ר' יוסי בגירי דיליה ומתריץ דפסקי והדר נפלי, פירש"י שאין העליון רוחץ ידיו על מקום נזקי התחתון, אלא במקום אחר, שמשם הם נמשכים עד שנופלים במקום שמזיקים, ע"כ, וכן פירש בב"ב דף כה ע"ב, ורש"י לשיטתו שמפרש בהא דמודה ר' יוסי בגירי דיליה דהיינו יורה חין ממש צריך לומר דבכה"ג אינו בכלל אדם המזיק. ואפשר דס"ל דהוי ככה שני בבידקא דמיא שאינו בכלל כחו, ואף על פי שמדינא דגרמי יש אומרים שחייב, או מדין אש דממונו, מ"מ אין זה בכלל גירי דיליה ממש. ולכן סבר ר' יוסי שבזה על הניזק להרחיק את עצמו. וביד רמה בסנהדרין דף עז נראה שמפרש כאן שעמדו המים מכח דבר שעיקבן ואח"כ נמשכו מאליהן, ובכה"ג אפשר דאפילו דינא דגרמי אין כאן. ובמרדכי בפ' הבית והעליה כתב בשם ראבי"ה דהכל לפי ענין ההיזק, שאם מי הרחיצה מועטין וכלים לאלתר, לא הוי גיריה, אבל אם יש שפיכות מים רבים אצלו ומזיקין לו תדיר דרך כותלו, הו"ל גירי דיליה. והביאו הרמ"א בסימן קנה סעיף ד פתחי חושן שם פרק יג הערה יא

²⁰ ובזה כו"ע מודים, כמו שנתבאר לעיל דודאי גיריה הוא, ואם הזיק חייב לשלם ונראה שלדעת הרמ"ה הוי אדם המזיק ולדעת כמה פוסקים הוי בכלל אש, ואפילו אינם נופלים מידיו ממש, אלא הולכין מכח מדרון, יש פוסקים שחייב מדין אש ועכ"פ מדינא דגרמי. ונראה שאם מימיו היו יורדים להצר במקום שאין מזיקים, ובא השכן שתחתיו ובנה שם בית או מרפסת, שאין העליון חייב להרחיק ולתקן, אלא על התחתון לתקן ולהרחיק. פתחי חושן שם הערה יב

²¹ רמ"א שם

²² רמ"א סימן קנה סעיף ד, מדברי הריב"ש, ומשמע אפילו באופן דהוי גיריה, ועיין בפתחי חושן שם הערה טו מה שהאריך בביאור שיטות הראשונים.

²³ לכאורה היה נראה שאין העליון צריך לתקן כיון שהתחתון פשע, אמנם לאחר העיון נראה שלמעשה כרגע העליון הוא המזיק כשמשמש בצנרת מקולקלת וגורם נזק לתחתון, ועכ"פ גרמא יש כאן ואסור לכתחלה, ואף על פי שגם הוא לא פשע שקנה דירה עם פגם, וכי משום כך יהא מותר להזיק או לגרום נזק לשכן, והתחתון אמנם פשע במניעת מעשה, ואילו הוא המזיק במעשה ההשתמשות, ודומה לאחד שלא ברשות שמו"מ אם הזיק חייב, אף על פי שגם הניזק פשע. וע"כ נראה שאין לפטור העליון לגמרי, וה"ז כאילו גם הוא קנה מקח מקולקל, ומזלו גרם שאינו יכול לתבוע מהקבלן (אם כי לדינא נראה שמום במקח מוטל על המוכר לעולם לתקן, ומה שכתוב בהוזה שהאחריות מוגבלת לשנה נראה דדמי לע"מ שאין אתה חוזר עלי במום שאינו מועיל, אלא שמכיון שגם מקח התחתון מקולקל, הרי הם שווים במקח זה, ויש מקום לפשר שהתחתון ישלם שני שלישי והעליון שלישי. פתחי חושן חלק ו פרק טו הערה פג

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | וובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLII7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסכת בבא מציעא

חוזר על השבן העליון, וזה טוען שמכיון שפשע ולא תבע תוך הזמן עליו לסבול הנזק. יש מקום לפשר שהתחתון ישלם שני שלישי והעליון שלישי.

ד. על הניזק להרחיק את עצמו מן המזיק

למרות שאפילו כשמשתמש בתוך שלו תשמיש הצריך לו, אם ממנו נמשך נזק לשכנו הקרוב אל ביתו, אסור²⁴, מכיון שאסור להזיק ממון חבירו או לגרום לו נזק, ואפילו אינו מזיק עתה אסור לו לעשות אפילו בתוך שלו דבר העלול לבא לידי נזק²⁵, וכן אסור לעשות תשמיש בשלו שיגרום צער לשכנו²⁶. זהו דוקא כשהנזק נמשך ממעשיו או מכחו, אבל אם אין הנזק נמשך ממעשיו או מכחו, אלא מאליו בא²⁷, אינו חייב למנוע מלהשתמש בתוך שלו אלא על שכנו הניזוק להרחיק את עצמו²⁸.

²⁴ שו"ע הרב ה' נזקי ממון סעיף יד.

²⁵ ואינו יכול שלא להרחיק הנזק ולומר שאם יבא נזק ישלם, וכתב בסמ"ע סימן קנה סק"ג שמא לא יהיה לו לשלם, וגם אינם רוצים לירד עמו בדינא ודיינא, או לטרוח ולבנות, ושמא יהיו זמן בלא דירה ויצטרך הניזק למלטל עצמו מדירה לדירה.

²⁶ כפתיחה להלכות שכנים מצאתי לנכון להעתיק מדברי הרא"ש בתשובה כי דרכיה דרכי נועם וכל נתיבותיה שלום, והקפידה תורה שלא יעשה אדם בתוך שלו דבר הגורם הניזק לחבירו, ומדברי הרמב"ן והרשב"א בב"ב דף כו ע"א בההיא דרב יוסף נראה שאפילו בדבר שאינו גירי דיליה ראוי לחסיד להרחיק לפנים משורת הדין שלא יזיק לחבירו, עיין שם, ובחזו"א כתב שעיקרי דיני שכנים נמסרו לחכמים לקבוע מה נקרא עושה בתוך שלו, ואחרי הכרעתם הוי דין תורה. ומסברא נראה שגם בזה יש לנהוג עפ"י הכלל מה דעלך סני לחברך לא תעביד, ובזה ימנעו הרבה סכסוכי שכנים. ודבר השכיח, ויש מקום לדון בזה, בכל נזקי ותשמישי שכנים שמן הדין אינו יכול לעכב על חבירו, אף על פי שיש לו קצת נזק או חשש נזק, ויכול לעכב עליו על ידי השלטון על פי החוק, אם מותר לו לפנות לעירייה או לשלטון ולעכב עליו. ועיין פתחי חושן שם פרק יג הערה א ראה מדברי הרא"ש בתשובה (כלל פט סימן ו), שאסור למנוע ממנו עפ"י השלטון. ולאידך גיסא אפשר להוכיח מדברי המהרי"ק שורש קצא שאם יכול לעכב עליו ע"י השר הרשות בידו, והביאו הב"י בסימן קנו מחודש ב, אבל בבד"ה שם תמה עליו וז"ל, ודבריו תמוהים בעיני, האיך יופקר זה להתגבר עליו ע"י השר ושלא עפ"י ב"ד, וגם בשו"ת מבי"ט (ח"ג סימן לא) האריך לדחות דברי המהרי"ק וראיותיו וחולק עליו, והרמ"א סימן קנו סעיף ז הביא דברי המהרי"ק להלכה, ועי' בפת"ש שם ס"ק יז שהביא מדברי כמה אחרונים שכתבו שהרמ"א לא ראה דברי הב"י בבד"ה שדחה דבריו, וגם בכסף הקדשים שם כתב כן, וכתב להסביר סברות המהרי"ק והב"י ובשו"ת אבני נזר או"ח סימן לו בדין מי שיש לו ביהכנס"ס ורצה אחד לבנות עוד ביכנס"ס, והלך הראשון ומסר לשלטון שלא יתנו לו רשיון, והביא דברי המהרי"ק והב"י, וכתב דעכ"פ אין לו לילך לערכאות, אבל בדבר המסור לממשלה אין לו דין ערכאות.

²⁷ רמ"א קנה א

²⁸ אע"ג שמודה ר' יוסי בגירי דיליה, גרמא שאינו חייב להרחיק כשאינו בגדר גיריה, והיינו דומיא דבור ואילן שהשרשים באים לאחר מכן. כן משמע ברש"י אך הרא"ש בתשובה מובא להלן כתב שלא התיר ר' יוסי אלא שבקל יכול הניזק לסלק עצמו ולהרחיק ואינו תשמיש קבוע לכן הקלו בו חכמים, וגם לא נפיש הזיקא כולי האי דשיערו חכמים בכל דבר ודבר לפי מה שראוי להזיק, והיבא שידוע קצב וסכום עד היכן ראוי להזיק כתבו

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | וובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLII7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסכת בבא מציעא

אולם כל שיש דינא דמלכותא שעל המזיק להרחיק, אזלינן בתריה והייב להרחיק²⁹.

ה. אף על פי שהבור קודמת לאילן לא יקוץ שזה חופר בתוך שלו וזה נוטע בתוך שלו

מותר לאדם³⁰ לנטוע אילן בתוך שדהו, אף על פי שיש לחבירו בור בתוך שדהו סמוך לגבול ולכשיגדלו השרשים יכנסו לתוך הבור ויפסידוהו.

ו. מעזיבה אחזוקי תקרה הוא ואחזוקי תקרה על התחתון בעי לאחזוקי

כבר התבאר לעיל דף קא: שהמשכיר בית³¹ לחבירו בין משכיר לו בית זה או בית סתם חייב להעמידו לפניו שיהא ראוי לדירה³², ולתקן כל דבר שהוא

השיעורים. והיכא שאין ידוע כתבו בכדי שלא יזיק, כי דרכיה דרכי נעם וכל נתיבותיה שלום, והקפידה תורה שלא יעשה אדם בתוך שלו דבר הגורם הזיק לחבירו וכו', עיין שם. הרי שצירף הרא"ש סברות נוספות בדיני חיוב הרחקה, שאינם תלויים ממש בגירי ולא בגירי, ותלוי במציאות ההרחקות על מי נוח יותר להרחיק את עצמו. ומדברי הרמב"ם פ"י משכנים הלכה ה משמע שמפרש בהא דר' יוסי בגירי דיליה דהיינו יורה חץ ממש, וכעין דברי רש"י, ומדבריו בהלכה ו שם בהא דתמו מיא נראה דכל שהנוק בא בכח שני על הניזק להרחיק עצמו, עיין שם. ובהנהמ"י שם הביא בשם הריצב"א דלא אמר ר' יוסי על הניזק להרחיק עצמו אלא בדברים שהם עיקר ישוב או דירה או תשמיש, שאין לו למזיק להניח ישובו או דירתו, ומביא גם בשם הירושלמי דמשמע כן, ובאבן האזל פ"י משכנים נראה שמשוה סברת הרא"ש עם סברת הריצב"א, ועי"ש שהאריך בהלכה זו.

²⁹ בשו"ת בית יצחק חו"מ סימן עה

³⁰ שו"ע ונו"כ קנה לב. ועל זה אמר ר' יוסי שזה חופר בתוך שלו וזה נוטע בתוך שלו, שאין השרשים באים אלא לאחר זמן, ואין כאן גירי דיליה.

³¹ שו"ע ונו"כ שיד א

³² וכ"ש כשהיה הבית נפול בשעה שהשכיר לו שהייב לבנותו (רמ"א סימן שיב סעיף יז), ומשמע אפילו בבית זה, אלא שצ"ע דממ"נ אם נפול ממש הוא ה"ז בכלל דבר שלבל"ע ואיך חלה השכירות, ואם אינו נפול ממש אלא שצריך תיקונים, מה כ"ש הוא שכתב הנ"י שלמד מהא דחייב להעמיד לו דלתות וכו', וע"פ דברי הנה"מ שבכל שכירות יש חובת הגוף להעמיד לו הדבר המושכר ניהא יותר. פתחי חושן שם פרק ו הערה ב

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | וובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסכת בבא מציעא

מעשה אומן³³, והוא עיקר ישיבת הבתים והחצרות³⁴, אבל דברים שאינם מעשי אומן צריך השוכר לעשות³⁵, וכן צריך השוכר לעשות מעקה ומזוזה³⁶.

תשלומים שונים³⁷ שיש בזמננו בדירה רצוי להתנות על הכל מראש על מי יחולו התשלומים השונים, ואם לא התנו יש לנהוג כמנהג המדינה.

ובמקום שאין מנהג, הוצאות שימוש כגון מים תאורה וחימום פשוט שחלים על השוכר, וכן תשלומי ועד הבית בבית משותף הנובעות משימוש, כגון נקיון ותאורה בחדר

³³ ומפרט שם, להעמיד לו דלתות, ולפתוח חלונות שנתקלקלו (כתב הסמ"ע (סק"א) אפילו יש לו אורה הרבה, אם יש בו חלונות שנסתמו ולא נפרצו פצימיהן צריך לפתחן), ולחזק את התקרה (אם התליעו הנסרים המונחים על הקורות שבתקרה. ומסתבר שצריך גם לתקן הגג שלא ידלפו מים ולא ירטיבו), ולסמוך את הקורה שנשברה, ולעשות נגר (שנועלים בו הדלת מבפנים) ומנעול (שנועלים בו מבחוץ), וכן אם נפחתה המעזיבה והתקרה, וכל זה מדברי הגמרא (ב"מ דף קא ע"ב), ונראה דה"ה כל דבר שצריך לעשות שלא יזיק לשכנו צריך המשכיר לעשות.

³⁴ שו"ע שם מלשון הרמב"ם, ופשוט שבכלל זה כל דבר המעכב מלדור כדרך דירת בני אדם. וכתב בערוה"ש שדברים שאין דרך רוב בע"ב לעשות כי אם העשירים אינו חייב לעשות אם לא התנו בפירוש (ומשמע אפילו יודע שהשוכר הוא עשיר), ועוד כתב שהמנהג במדינתנו לעשות חלונות כפולים בימי החורף ולתקן תנור בית החורף, וכן להטיח הכתלים מבחוץ ולשפוך עפר סמוך לכתלים שלא יכנס הקור לבית, ואם נתקלקלו מתקנם המשכיר, אם לא היה בפשיעת השוכר או אחד מבני ביתו, שאז אין המשכיר חייב לתקן, ובסעיף ה כתב עוד שהמנהג להעמיד סולם כדי לעלות לגג לנקות הארובה והמשכיר עושה אותו.

³⁵ רמ"א שם סעיף ב, ופירש בש"מ (ב"מ דף קא ע"ב) בשם הרמ"ך דהיינו דברים שאדם רגיל לעשות בעצמו בביתו, ואפילו שכר פועלים לכך, כיון שיכול ודרך לעשות בעצמו אין המשכיר חייב, וכן משמע בגמרא לענין מזוזה דאפשר בנזכרת דקניא, ולכן אפילו הוציא הוצאות לקדוח חור להניח המזוזה פטור המשכיר. ובשו"ע (שם סעיף ב) כתב, וכן אם רצה לעשות סולם או מרזב או להטיח גג, ה"ז עושה (השוכר) משל עצמו, ומשמע מדברי הפוסקים דהם מעשי הדיוט וכתב הסמ"ע דהך סולם היינו לעלות לגג, אבל סולם לעליה צריך המשכיר לתקן, ועי' לעיל (הערה ד) בשם הערוה"ש, וברור שבכל אלה הולכים לפי הזמן והמקום.

³⁶ שו"ע שם, שחובת הדר הוא, ועי' ספר חובת הדר (פרק ג הערה ב) שנחלקו הפוסקים אם חיוב השוכר במזוזה הוא מדאורייתא או מדרבנן, ובי"ד (סימן רצא) כתב הב"י בשם הר"י מנוח שמ"מ טוב לשלם לו עבור המזוזה, אבל אין מוציאין מידו. והרמ"א (שם) כתב שאם מקפיד על דמיה חייב לשלם לו, וכבר העיר בבאר הגולה (שם) על דברי הרמ"א, ובספר חובת הדר (פרק א הערה נא) כתב דאפשר דהרמ"א איירי כשהתנה שישלם לו ואז חייב לשלם, אלא שמלשון הר"י מנוח (שם) נראה דקאי בשוכר שני כלפי שוכר ראשון, אבל לא מצינו שהמשכיר יהא חייב לשלם לו, ולכאורה המשכיר נהנה, ואפשר דכיון שמן הדין אסור לשוכר ליטול המזוזה, ה"ז כקבע ע"ד שלא ליטול דמיה. ולפי"ז אפשר שגם אם התנה עם המשכיר שישלם לו חייב לשלם, ולכאורה כן משמע במג"א (סימן תלז סק"ו, עי' פרק ד הערה י), ולמעשה נראה שהבא לדור בבית שכור ורוצה לקבוע שם מזוזות משלו, אם אפשר להתנות עם בעה"ב שישלם לו (עתה או לכשיצא) ודאי מוטב, ואם לאו יכול להתנות מתחלה שבאם יצטרך לצאת ולא ירצה שוכר שני לשלם לו עבור המזוזות, והמזוזות שלו מהודרות ויקרות, יוכל לקבוע מזוזות אחרות כשרות פשוטות קודם שיצא, ובדיעבד אף אם לא התנה יכול לעשות כן, אבל להשאיר הבית בלי מזוזות כשרות ודאי אסור.

כתב בכנה"ג בשם המבי"ט שהשמירה משודדי לילה מוטלת על השוכר ולא על המשכיר.
³⁷ פתחי חושן שם הערה ה

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | וובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLII7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסכת בבא מציעא

מדרגות וכיוצא בזה, ובהוצאות החזקה כגון גינן וכדומה יש מקום לומר שחלים על השוכר,

אבל תשלומים לשיפוץ הבנין או תנור הסקה אם התיקון הוא בדבר שמדרך המשכיר לתקן בשעת שכירות, חייב המשכיר בכך, ולאידך גיסא אי אפשר לחייב את השוכר בתיקון יסודי שיכול לומר אני יכול לדור גם בלי זה, ובפרט אם זו השקעה לטווח ארוך והוא אינו דר בבית כי אם זמן קצר ועיקר ההנאה תהא למשכיר, וממילא חזר החיוב על המשכיר מצד חלקו בבית המשותף, ומ"מ נראה שיש מקום לחייב השוכר במה שנהנה.

וכן בתשלומי מיסים החלים על הדירה במקום שלא התנו ואין מנהג, מיסים עירוניים³⁸ הם בעיקר עבור שירותים הניתנים לתושבים והחיוב על השוכר, משא"כ בתשלומים ממשלתיים.

אף על פי שראה השוכר³⁹ שיש דברים הצריכים תיקון ולא אמר כלום, אין אומרים שמחל לו, ויש אומרים שאם תיקן השוכר בעצמו על חשבונו, יכול להוציא מיד המשכיר או לנכות מדמי השכירות.

ז. מודה רבי יוסי בגירי דיליה

אסור להזיק⁴⁰ ממוזן חבירו או לגרום לו נזק כשהנזק נמשך מומעשיו או מכחו⁴¹, אפילו כשמשמש בתוך שלו תשמיש הצריך לו וממנו נמשך נזק

³⁸ אלא שגם במסים עירוניים יש חלק שאינו בנדר שירותים ממש, ויש מקום לחייב את המשכיר בחלק מהמסים, ועדיין צ"ע בכל זה.

³⁹ רמ"א שם א, והוא מדברי הנ"י, וכתב שם דאע"ג שבשעת שכירות נכנס השוכר וראה שלא היו דברים אלו, לא אמרינן ראה ונתפיים, דכיון דלדירה אמר ליה ולא חזיא לדירה אלא בדברים אלו, ה"ו כאילו התנה בפירושו. ע"כ. ולכאורה נראה לפרש בשעת שכירות היינו בשעה שראה את הבית כדי לשוכרו, אבל אם כבר נכנס לדור ולא אמר כלום, ה"ו כיש בו מום ונשתמש בו שאינו יכול לחזור מחמת מקח טעות (כמבואר סימן רלב סעיף ג), ויש בזה הוכחה שמחל, וצ"ע. ובמאירי נראה שאינו סובר כדעת הנ"י, שמפרש הגמרא בשלא ראהו בשעת שכירות, ומשמע שאם ראה אמרינן שמחל. ובשו"ת מהרי"ל דיסקין (פסקים אות רח) כתב שהשוכר בית ע"מ שישפצנה המשכיר ולא עשה, אין הפסיקה בטלה במה שנשתמש, ואף יכול לנכות עבור מניעת השיפוץ. פתחי חושן שם הערה ז

⁴⁰ לשון שו"ע הרב ה' נזקי ממוזן סעיף יד על פי שו"ע ונו"כ קנה לא

⁴¹ שמודה ר' יוסי בגירי דיליה, ופירש"י בחצים הבאים לו מיד גופו של בעה"ב ממש, נראה מדברי הגמרא דמ"ש מודה רבי יוסי בגירי דיליה שעל המזיק להרחיק את עצמו, אין כונתו גירי ממש, והיינו כדירה ח"ן ממש, ואף רש"י ב"ב כה לא כתב חצים שיורה בעה"ב עצמו, אלא הבאים מיד גופו של בעה"ב, ומוכח מדברי הראשונים דגם גרמא דגיריה הוי בכלל גיריה לענין הרחקה, ובנ"י סיכם הלכה זו וכתב, נמצא שהנזקין מתחלקים לג' דינים, לר' יוסי דהלכתא כוותיה בהני דהוו גיריה ממש חייב להרחיק ואם הזיק חייב לשלם, דלא פטרינן בגמרא אלא דומיא דגורן או סולם, השני באלו שהם גרמא (דגיריה) חייב להרחיק אף על פי שאם

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | וובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLII7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסכת בבא מציעא

לשכנו הקרוב אל ביתו, ואפילו אינו מזיק עתה אסור לו לעשות אפילו בתוך שלו דבר העלול לבא לידי נזק ואינו יכול שלא להרחיק הנזק ולומר שאם יבא נזק ישלם, וכן אסור לעשות תשמיש בשלו שיגרום צער לשכנו. וכבר התבאר שאם מאליו בא, אינו חייב למנוע מלהשתמש בתוך שלו.

ח. דפסקי מיא והדר נפלי

הזיק פטור מלשלם, השלישי שמוותר לקרב כמו אילן ובור, וכ"ש שפטור מלשלם כשמזיק בשרשיו דהא גרמא בנזקין פטור, ע"כ. ומדבריו משמע שיש סוג גרמא שאינו חייב להרחיק כשאינו בגדר גיריה, והיינו דומיא דבור ואילן שהשרשים באים לאחר מכן.

אמנם הרא"ש בתשובה (כלל קה סימן י, הביאו הרמ"א בסימן קנה סעיף כ), כתב סברות אחרות בהך דהרחקת נזיקין, ותוכן תשובתו שגם היכא דלא הוי גירא דיליה, מודה ר"י בנפיש הזיקא דשמעון, וגם תשמיש של שמעון קבוע ואי אפשר לו לסלק עצמו, ולא קאמר ר"י אלא שבקל יכול הנזק לסלק עצמו ולהרחיק ואינו תשמיש קבוע לכן הקלו בו חכמים, וגם לא נפיש הזיקא כולי האי ובהמשך דבריו חזר הרא"ש על סברות אלו וכתב, והמדקדק בפ' לא יחפור יראה דשיערו חכמים בכל דבר ודבר לפי מה שראוי להזיק, והיכא שידוע קצב וסכום עד היכן ראוי להזיק כתבו השיעורים. והיכא שאין ידוע כתבו בכדי שלא יזיק, כי דרכיה דרכי נעם וכל נתיבותיה שלום, והקפידה תורה שלא יעשה אדם בתוך שלו דבר הגורם הזיק להבירו וכו', עיין שם. הרי שצירף הרא"ש סברות נוספות בדיני חיוב הרחקה, שאינם תלויים ממש בגירי ולא גירי, ותלוי במציאות ההרחקות על מי נוח יותר להרחיק את עצמו.

ומדברי הרמב"ם פ"י משכנים הלכה ה משמע שמפרש בהא דר' יוסי בגירי דיליה דהיינו יורה חץ ממש, ובעין דברי רש"י, ומדבריו בהלכה ו שם בהא דתמו מיא נראה דכל שהנזק בא בכח שני על הנזק להרחיק עצמו, עיין שם.

ובהנהג"י שם הביא בשם הריצב"א דלא אמר ר' יוסי על הנזק להרחיק עצמו אלא בדברים שהם עיקר ישוב או דירה או תשמיש, שאין לו למזיק להניח ישובו או דירתו, ומביא גם בשם הירושלמי דמשמע כן, ובאבן האזל פ"י משכנים נראה שמשוה סברת הרא"ש עם סברת הריצב"א, ועי"ש שהאריך בהלכה זו.

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | וובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסכת בבא מציעא

כבר התבאר שהדר⁴² בעליה לא ישפוך מים אצלו אם המים יורדים מיד⁴³ לבית שמתחתיו⁴⁴, ואם אינם יורדים מיד אלא נבלעים במעזיבה ואח"כ יורדים, יש אומרים⁴⁵ שמותר לו לשפוך, ויש מחלקים⁴⁶ שאם אינו שופך אלא מים מועטים שע"י תיקון הטיח יפסקו המים לירד צריך בעל הבית התחתון לתקן, אבל אם אי אפשר לתקן בקל ע"י טיח, אף על פי שאינם נופלים מיד אלא עוברים דרך המעזיבה, חייב בעל העליה לתקן ואסור לו לשפוך.

כשהביוב מקולקל בתוך התקרה על בעל העליה לתקן, ואסור לו להשתמש בצנרת מקולקלת כשהמים נוטפים דרכה לבית שמתחתיו⁴⁷.

⁴² שו"ע ונו"כ קנה ד

⁴³ בהא דאמרי' בגמ' שמודה ר' יוסי בגירי דיליה ומתריץ דפסקי והדר נפלי, פירש"י שאין העליון רוחץ ידיו על מקום נזקי התחתון, אלא במקום אחר, שמשם הם נמשכים עד שנופלים במקום שמזיקים, ע"כ, וכן פירש בב"ב דף כה ע"ב, ורש"י לשיטתו שמפרש בהא דמודה ר' יוסי בגירי דיליה דהיינו יורה חץ ממש צריך לומר דבכה"ג אינו בכלל אדם המזיק. ואפשר דס"ל דהוי ככה שני בבידקא דמיא שאינו בכלל כחו, ואף על פי שמדינא דגרמי יש אומרים שחייב, או מדין אש דממונו, מ"מ אין זה בכלל גירי דיליה ממש. ולכן סבר ר' יוסי שבוה על הניזק להרחיק את עצמו. וביד רמה בסנהדרין דף עז נראה שמפרש כאן שעמדו המים מכת דבר שערכבן ואח"כ נמשכו מאליהן, ובכה"ג אפשר דאפילו דינא דגרמי אין כאן. ובמרדכי בפ' הבית והעליה כתב בשם ראב"ה דהכל לפי ענין ההיזק, שאם מי הרחיצה מועטין וכלים לאלתר, לא הוי גיריה, אבל אם יש שפיכות מים רבים אצלו ומזיקין לו תדיר דרך כותלו, הו"ל גירי דיליה. והביאו הרמ"א בסימן קנה סעיף ד פתחי הושן שם פרק יג הערה יא

⁴⁴ ובוה כו"ע מודים, כמו שנתבאר לעיל דודאי גיריה הוא, ואם הזיק חייב לשלם ונראה שלדעת הרמ"ה הוי אדם המזיק ולדעת כמה פוסקים הוי בכלל אש, ואפילו אינם נופלים מידי ממש, אלא הולכין מכת מדרון, יש פוסקים שחייב מדין אש ועכ"פ מדינא דגרמי. ונראה שאם מימיו היו יורדים לחצר במקום שאין מזיקים, ובא השכן שתחתיו ובנה שם בית או מרפסת, שאין העליון חייב להרחיק ולתקן, אלא על התחתון לתקן ולהרחיק. פתחי הושן שם הערה יב

⁴⁵ משמעות השו"ע שם, ולדעת הנ"י נראה דהיינו דוקא בנזק הבא מחמת המים הנשפכים, כיון שעוברים ממקום הנחתם לא הוי בכלל גירי דיליה, אבל אם המים מזיקים לתקרת התחתון שמתוך הלחות נופל הטיח או אפילו כשהסוד מתקלקל הוי בכלל גיריה ואסור לו לשפוך, ולפי"ז אפשר שחייב גם לשלם. וגם מים ממיכל שלו הוי בכלל ממונו, ואם המיכל נוזל והמים מזיקים לתקרה חייב לתקן, ואפשר שחייב גם לשלם, שם הערה יג

⁴⁶ רמ"א שם בשם המרדכי, וכפי שנתבאר כן גם דעת הרא"ש, והגר"א כתב שהרי"ף חולק ואינו מחלק בין מים מרובים למועטים, וצ"ע למה לא כתבו הרמ"א בלשון יש אומרים.

⁴⁷ וכן משמע מדברי הרא"ש בתשובה כלל קח סימן ד, ועי' ספר משכנות ישראל סימן ה, ו' ולו.

תרומות והנצחות | בנק הדואר | ח"ן 22887389 | וובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLII7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסכת בבא מציעא

וכל זה במי שופכין שהוא שופך, אבל מי גשמים הנכנסים לעליה ומשם יורדים לבית התחתון⁴⁸, על הניזוק לתקן⁴⁹.

ט. הבית והעלייה של שנים שנפלו ... בעל העלייה בונה את הבית ודר בתוכה עד שיתן לו את יציאותיו

כבר התבאר במסכת ב"ק דף כ: ששנים הדרים זה מעל זה זה בבית וזה בעליה הבנויה על גביו, נפלו הבית והעלייה ורצה בעל העלייה⁵⁰ לחזור ולבנות⁵¹, אבל בעל הבית אינו רוצה לבנות⁵², אם רוצה בעל העלייה בונה הוא את הבית ודר בתוכו עד שיתן לו בעל הבית את יציאותיו ואינו צריך להעלות לו שכר⁵³, ואז יבנה את עלייתו.

ועד שיבנה עלייתו יכול להשכיר הבית לאחרים וליטול השכר, ואף להשכירו לבעה"ב⁵⁴.

⁴⁸ רמ"א שם

⁴⁹ רמ"א סימן קנה סעיף ד, מדברי הריב"ש, ומשמע אפילו באופן דהוי גיריה, ועיין בפתחי חושן שם הערה טו מה שהאריך בביאור שיטות הראשונים.

⁵⁰ שו"ע ונו"כ שם ה

⁵¹ וכתב בכנה"ג (הגה"ט אות ט) שאם בנה בעל הבית את הבית ואת העלייה, ובעל העלייה טוען שאינו צריך לעליה, דינו כיורד שלא ברשות, ויכול לומר לו טול עציך ואבניך, אבל אם דר בעליה או משכירו, חייב לפרוע לו מה שהוציא ע"פ בקיאים.

⁵² וממילא אינו יכול לבנות עלייתו כל זמן שאין בית לבנות על גבו (ופשוט שאם רוצה בעל הבית לבנות ובעל העלייה אינו רוצה, שבונה זה ביתו ולא איכפת ליה (ומ"מ לכשירצה בעל העלייה לבנות אינו יכול לעכב עליו), ובנה"מ (סק"י) משמע שעושה לו גג בנוסף לתקרה, ועי' בפעמוני זהב מה שדייק בדברי הסמ"ע (סימן קנו סק"י), וצ"ע). כתב הנה"מ (סימן קעה סק"ג) דמ"ש גבי בית ועליה שאינו יכול לכוף את בעל הבית לבנות, משום שיכול לומר לו הרי בלא"ה אתה צריך להוציא הוצאות לבניית עלייתך, בנה בינתיים הבית ודור בה, אבל כשאינו יכול לבנות עבורו כי אם כשיבנה גם עבור חבירו, יכול לכוף או לבנות ולגבות ממנו, וכמ"ש הרמ"א (שם), וסיים הנה"מ (שם) שלפי"ז בבית משותף שנפל (נראה כונתו שלא היה בית ועליה, אלא בית אחד משותף), ולא נשאר רק הקרקע, ואין הקרקע עומד לשנות לדבר אחר רק לבנין, יכול לכוף לבנות ביחד, דהוי כמציל מהפסד, עיין שם, ונראה מדבריו שאם אפשר לנצל הקרקע לדבר אחר, שוב לא הוה הפסד אלא שבת, ובשבט דינו כיורד, ואם מוחה אינו יכול לכוף, כמ"ש הרמ"א (שם).

⁵³ ולא חשיב רבית, כיון שהקרקע משועבדת לו (סמ"ע). והתוס' כתבו דלא הוי רבית משום שאם נשרף הבית לא היה נותן לו יציאותיו, ולרש"י אפשר שאף אם נשרף נותן לו הוצאותיו, ותמה בכנה"ג למה לא הזכירו הפוסקים הלכה זו, ועכ"פ לכתוב שרש"י ותוס' חלוקים בזה, ועי' קצה"ח (סק"ב) ובמ"ש בזה בספר ברית יהודה (פרק יג), ועי' טבעת החושן.

⁵⁴ בנה"מ (ס"ק יא)

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | וובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסכת בבא מציעא

ואם ירצה בעל העליה לבנות הבית והעליה ולדור בשניהם, הרשות בידו, אבל להשכיר הבית אסור.⁵⁵

ואם רוצים לחזור ולבנות, בונה זה ביתו וזה עלייתו על גביו כמו שהיה מקודם, ואם רוצים יכולים לשנות באופן שלא יפסידו זה לזה.⁵⁶ שאין בעל הבית רשאי לבנות ביתו באופן שלא יהיה חזק כמו שהיה, לפיכך לא יפחות מחוזק הכתלים ולא ירבה בחלונות, וכן לא יגביה הבית אף על פי שאינו גורע מחוזק הכתלים, משום שגורם טירחא לבעל העליה שיצטרך לעלות יותר מדרגות, ואינו יכול לשנות במקום הסולם או המדרגות באופן שיבא צד הפסד לבעל העליה.

וכן בעל העליה⁵⁷ אינו רשאי להכביד על הבית יותר ממה שהיה, לפיכך אינו לעשות קורות כבידות יותר, או להרחיב הכתלים⁵⁸, ואינו רשאי להוסיף קירות פנימיים⁵⁹, ויש אומרים⁶⁰ שכל שאינו משנה ממנהג המדינה, יכול לבנות אף על פי שמכביד על הבנין. ואפילו בנה תחלה שלא כמנהג⁶¹.

⁵⁵ בכנה"ג (הגה"ט אות יח) כתב בשם שו"ת מהר"ש הלוי ומסתפק שם אם יכול להשכיר העליה. ולא ראיתי דבריו, וצ"ע למה לא יוכל להשכיר העליה, וגם אם מותר לו לדור בשניהם למה לא ישכיר העליה, וצ"ע.

⁵⁶ שו"ע ונו"כ קסד ו

⁵⁷ שו"ע ונו"כ שם ז

⁵⁸ וכתב הטור שאפילו רוצה לשלם ההוצאה שגם התחתון ירחיב, יכול לומר שימעט מחלל הבית.

⁵⁹ בכסף הקדשים שגם זה מכביד, ואף על פי שאילו היה רוצה להניח משאות כבדים בביתו אינו יכול לעכב, מ"מ אין בכלל זה כבידות בבנין, עיין שם.

⁶⁰ רמ"א שם

⁶¹ סמ"ע שם והש"ך כתב בשם הב"י והב"ח דהיינו דוקא במקום שאין נוהגים השותפים להקפיד בכך, ולא אמרו שלא לשנות אלא ברוחב הכתלים, ובערוה"ש כתב דגם בעובי הכתלים הוא לאו משום כבידות, אלא משום שהם עיקר הבנין אסור לשנות.

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLII7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסכת בבא מציעא

יש אומרים⁶² שלא אסרו לשנות אלא כשמתחלה נשתעבדו זה לזה, כגון שקנו זה בית וזה עליה⁶³, או שירשו⁶⁴, וכל שכן כשבנו בשותפות, אבל כשזכו מן ההפקר זה בבית וזה בעליה⁶⁵, יכולים לשנות אפילו בכבוד ובחוזק.

דף קיז:

י. הנותן צמר לצבע לצבוע לו אדום וצבעו שחור שחור

וצבעו אדום... אם השבח יותר על ההוצאה נותן לו

היציאה ואם ההוצאה יתירה על השבח נותן לו את השבח

כבר התבאר במסכת ב"ק דף ק: ולעיל דף עח: שהנותן כלי לאומן לתקנו בין בחינם ובין בשכר⁶⁶, ושינה מציווי בעה"ב, כגון שנתן לו בגד לצבעו אדום וצבעו שחור, או שלא עשאו נאה כמו שרצה בעה"ב, מחזיר הכלי לבעליו, ויד אומן על התחונה.

נחלקו הפוסקים בדין תשלומי האומן, יש אומרים⁶⁷ ששמיין הכלי כמה היה שוה אילו עשאו כמו שציוה בעל הכלי, וכל מה ששוה עתה פחות מזה מנכה

⁶² ברמ"א שם שהרי בתחלה אילו היה רוצה לבנות היה בונה מה שירצה, ובמה שלא בנה אז לא הפסיד זכותו, ונראה דכ"ש בשותפים ממש שהסכימו שניהם לבנות לפי תכנית מסוימת, ואחד מהם לא ניצל זכותו, ועתה כשנפל רוצה לבנות לפי מה שהסכימו מתחלה, שאין השני יכול לעכב, ולא אמרינן דכיון שלא בנה מתחלה איבד זכותו.

⁶³ ואין נ"מ אם קנו בבת אחת או בזה אחר זה, שכל הקונה בית שיש על גבו עליה, משתעבד לכל מה שהמוכר היה משועבד, וגם הוא משתעבד למצב שהוא קונה, ואף אם קנה הבית ואח"כ בנו עליה על גבו, כמה שנתן רשות לבנות משתעבד לדיני שותפין של בית ועליה, והקונה דירה בבנין שיש בו בית ועליה, הרי הוא נכנס בכל השעבודים של שותפים בבית ועליה, וכ"ש הקונה דירה עפ"י תקנון חוק בתים משותפים. פתחי חושן חלק ז פרק ד הערה כד

⁶⁴ בהנהגות דרו"פ הקשה הרי היורשים לא נשתעבדו זה לזה, והוי כזכו מן ההפקר, ויתירין דכיון דחשיבי בלקוחות זה מזה, לא חילקו בזה.

⁶⁵ ברמ"א שם כתב שבנו מן ההפקר, אבל בב"י בשם רבינו ירוחם כתב שלקחו חורבה, והיינו שזכו שניהם בחורבה של הפקר שהיו בה בית ועליה חרבים, אלא שהאחד זכה בבית והשני בחורבה ושיפצו ובנו אותם מחדש, ולא נשתעבדו זה לזה, אבל אם זכו שניהם בקרקע של הפקר והסכימו שזה יבנה בית וזה יבנה עליה, ודאי שמשתעבדים זה לזה, שלאחר שזכו שניהם בקרקע מאי איכפת לן אם הקרקע בא להם בקנין או בירושה או בזכיה מן ההפקר.

⁶⁶ דכיון שמשנה הו"ל פושע. ערוה"ש שם

⁶⁷ טור סימן שו ורמ"א שם סעיף ג, וכן הכרעת הנה"מ, והוא כפי' התוס' והרא"ש עפ"י הירושלמי, כגון שנותן לו צמר שוה ה' דינרים לצבוע אדום, והסממנים שוים ה' דינרים, ושכר האומן י' דינרים (לדברי הירושלמי

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | וובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסכת בבא מציעא

משכרו והוצאותיו, ואם שוה יותר ע"י השנוי אינו נותן לו אלא כפי שפסק עמו.

ויש אומרים⁶⁸ שאם השביח האומן בכלי ואין השבח מגיע לכדי הוצאותיו ושכרו כפועל, אינו נותן לו אלא כשיעור השבח, ואם השבח עולה ליותר משיעור הוצאותיו ושכרו כפועל, נותן לו הוצאותיו ושכרו כפועל (ולא השכר שפסק עמו), ואם שוה עתה כפי שהיה שוה אילו תיקנו כצווי הבעלים, נותן לו מה שפסק עמו.

יש אומרים⁶⁹ שאם אומר בעל הכלי איני רוצה בתקנה זו, אלא יתן לי דמי הצמר או דמי העצים, אין שומעין לו, וכן אם אומר האומן קח דמי צמרך ולך, אין שומעין לו.

ואם טוען הצבע⁷⁰ הבא לי צמר אחר ואצבענו כמו שרצית, נראה שאם בעל הצמר אינו רוצה, הדין עמו ואינו חייב לקנות צמר אחר ולתת לו, והאומן חייב לשלם, ולא ידך גיסא, אם בעל הצמר רוצה להביא צמר אחר שיצבענו כתיקנו והאומן אינו רוצה, ג"כ אינו חייב לעשות כן, אלא משלם כדינו ונפטר, דכל שנתקלקל הצמר שנתן לו נתבטלה גם השכירות שפסקו ביניהם, מיהו אפשר שאם שכרו לצבוע צמר סתם, ועשו קנין ולא אמר צמר זה, אפשר דהוי כפסיקה שהקנין חל על כל צמר שיביא לו עתה.

איירי שבעל הצמר נותן גם הסממנים, אבל למעשה נראה שגם אם האומן נותן הסממנים וכוללן בשכר הדין כן, שהרי לעולם החשבון הוא כמה היה שוה לאחר הצביעה אילו לא שינה, וכל מה ששוה עתה פחות מזה הוא על חשבון האומן, וכן מבואר ברא"ש, ולאחר הצביעה היה ראוי להיות שוה כ"ה דינרים, ונמצא שהיה בעל הצמר מקבל ט"ו (כ"ה שווי הצמר פחות י" שכר האומן), וכל שאין הצמר שוה עתה ט"ו אין לאומן כלום (לסברא אחת בנה"מ אפשר שאם הצמר שוה פחות מט"ו משלים האומן מכיסו, וכמ"ש לעיל), ואם שוה יותר מט"ו נותן לאומן העודף (כגון אם שוה כ' נותן לו ה'), ואם שוה יותר מכ"ה אינו נותן לו אלא י' שפסק עמו.

⁶⁸ שו"ע שם, וכן הכרעת הש"ך, והוא כפירוש רש"י והרמב"ם, כגון שנתן לו צמר שוה י' וקבע לו שכר י' דינרים, ובכלל זה הוצאות ושכר כפועל ח' דינרים (והמותר ריוח האומן כקבלן), ואילו היה צובע כצווי בעה"ב היה שוה כ"ה דינרים, אם הצמר שוה עתה מ' עד י"ז נותן לו העודף מ' (שלישית התוס' והרא"ש אינו נותן לו רק העודף על ט"ו), שזהו שיעור השבח, והוא פחות מן ההוצאה (שהיא ח' כולל שכרו כפועל), ואם שוה עתה מ"ח עד כ"ד נותן לו ח' דינרים (ולשיטת התוס' והרא"ש נותן לו כל העודף עד ט"ו) שזהו שיעור ההוצאה והוא פחות מן השבח. ואם שוה מכ"ה ולמעלה, נותן לו עשרה כפי שפסק עמו (ובזה הדין כן גם לשיטת התוס' והרא"ש).

⁶⁹ כתב הרמב"ם (פ"י משכירות ה"ד), אמר בעל הכלי איני רוצה בתקנה זו, אלא יתן לי דמי הצמר או דמי העצים, אין שומעין לו, וכן אם אמר האומן הא לך דמי צמרך או עציך ולך, אין שומעין לו, שאין האומן קונה בשבח כלי שעשה, ע"כ. וכתב הראב"ד (בהשגות), אין לזה טעם. וכתב המ"מ וז"ל, ואיני יודע למה כתב כן, שהרי טעם נכון הוא, שאחר שהדין לחשב איזהו המועט אם ההוצאה ואם השבח ונותן המועט, אם רצה צבע הזה אין בעל הצמר יכול לעכב ודאי, וכמדומה לי שכוונת הר"א לומר שדבר שא"צ לכתבו הוא, אח"כ מצאתי לרש"י שפירש שביד בעל הצמר לתת לו הצמר, פירוש בדמיו, וצ"ע, עכ"ל. והב"י (בסימן שו) כתב כדעת הרמב"ם והמ"מ שתקנת שניהם היא, ואין מקום להשגת הראב"ד, וכ"כ הרמב"ם (בפירוש המשנה). ועיין פתחי

חושן חלק ד פרק יג הערה כב שהאריך בזה
⁷⁰ פתחי חושן שם הערה יט

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | וובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLII7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסכת בבא מציעא

יא. מי שפרע מקצת חובו והשליש את שטרו ואמר לו אם אין אני נותן לך מכאן ועד זמן פלוני תן לו שטרו הגיע זמן ולא נתן ... לא יתן

כבר התבאר במסכת נדרים דף כז: שמי שפרע את מקצת חובו⁷¹ שהיה חייב להברו, ומסר המלווה את שטרו ביד שלישי, ואמר הלווה לשליש: "אם לא אתן לך את שאר החוב עבור המלווה עד תאריך פלוני, החזר את השטר למלווה ויגבה את כולו, בלי שאנכה ממנו את החלק שפרעתי", אם הגיע הזמן ולא נתן הלווה לשליש את שאר החוב עבור המלווה לא יתן השליש למלווה את השטר⁷², לפי שהתחייבותו של הלווה אינה אלא "אסמכתא", שכן סומך היה בלבו שיוכל לקיים את התנאי, לפרוע את השטר בזמנו ולא יצטרך לקיים את ההתחייבות, לשלם את כל השטר, ויש מפרשים, שלא התכוון הלווה בהתחייבותו אלא כדי שיסמוך המלווה על הבטחתו שיפרע את השטר בזמנו, אבל לא חשב שישלם שנית מה שכבר שילם, כי סבור היה שוודאי יקיים את תנאו, ותנאי כזה שאינו אלא כדי שיסמוך חברו על דבריו נקרא "אסמכתא", והלכה שאסמכתא לא קניא, ולכן לא יתן השליש את השטר למלווה.

יב. כל המשנה ידו על התחתונה

כבר התבאר לעיל דף עו: שכל החוזר בו בין בעל הבית ובין הפועל ידו על התחתונה לדוגמא: אדם⁷³ ששכר אומנים שיעשו מלאכה מסויימת בקבלנות, ולאחר שעשו מקצת מן המלאכה חזרו בהם – ידן על התחתונה. משמעות הדבר היא, שאם הוקר שכר הפועלים בשוק, וצריך בעל הבית לשלם בעד גמר המלאכה יותר ממה שקבע עמם, מנכה להם בעל הבית מן השכר המגיע להם בעד מקצת המלאכה שעשו את מה שהוא צריך

⁷¹ שו"ע ונו"כ שם יב ונה א

⁷² ואף על פי שהתפיסו ביד שלישי לא מיקרי בא לידו, וכ"כ הרמ"א סוף סעיף יא בהתפסה ביד שלישי לא מיקרי בא לידו, וכתב המ"מ שאם השאיר השטר ביד מלווה ואמר לו שאם לא יפרע לו המותר עד זמן פלוני יהיו המעות שנתן לו בתורת מתנה ויוכל לגבות כל חובו, הוי כבא לידו, ואין בו משום אסמכתא.
⁷³ שו"ע ונו"כ שלג ה

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLII7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסכת בבא מציעא

להוסיף לאחרים בשביל לגמור את המלאכה; ואם הוזל שכר הפועלים בשוק, אין הפועלים רשאים לתבוע מבעל הבית שלא ינכה משכרם אלא את מה שישלם עכשיו לאחרים, אלא משלם להם בעד מקצת המלאכה שעשו כמו שפסק עמהם.

וכן אם בעל הבית הוא זה שחוזר בו כגון שהתחיל הפועל במלאכה, וכ"ש לאחר שעשו קנין אחר על השכירות, אף על פי שבשעה ששכרו לא היה מוצא להשתכר, אין בעל הבית יכול לחזור כל משך זמן השכירות, ואם חזר בו, אם מוצא עתה להשכיר עצמו, ולהשתכר באותו סכום ובאותם תנאים⁷⁴, אין לו עליו אלא תרעומת, ואם אינו מוצא להשכיר עצמו, ונותן להם שכר עד סוף זמן השכירות ונותן לו על הזמן שלא עבד כפועל בטל, וכן אם מוצא להשכיר עצמו בפחות משלים לו ההפרש, ועל הזמן שעשה אצלו נותן לו שכרו משלם, ויד בעל הבית על התחונה⁷⁵. שאם שכרו שמונה מאות וחזר בו בתצי היום, אף אם נתייקר שכר מלאכה וכשירצה לשכור אחר לתצי היום יצטרך לשלם ו' שש מאות, נותן להם ארבע מאות שהוא שכרם לתצי היום כפי שפסק עמהם, ואם הוזלה המלאכה ויכול למצוא פועל שיגמור המלאכה בשלוש מאות נותן להם חמש מאות ולא ישאיר בידו רק כפי מה שצריך לגמור לפי תנאו.

דין זה נאמר גם ביחס למקח וממכר כמו בתבאר במסכת ב"ק שם שהמוכר קרקע⁷⁶ לחבירו ונשאר ביד הלוקח אפילו זוז אחד שלא פרעו, והיה המוכר נכנס ויוצא לתבוע מעותיו⁷⁷, אף על פי שעשה קנין גמור על כל השדה, אין המקח נגמר בכלה, ונחלקו הפוסקים בפירוש הלכה זו⁷⁸.

⁷⁴ שו"ע ונו"כ שם ב

⁷⁵ רמ"א שם ד

⁷⁶ שו"ע ונו"כ הו"מ קצ"י

⁷⁷ עיי"ש בשו"ע וסעי' טז פרטי ההלכה באיזה אופן נקרא עייל ונפיק אוזוי לבטל המקח

⁷⁸ עי' סמ"ע שם ס"ק יא שהאריך בביאור השיטות בפירוש הסוגיא, ותמצית דבריו להלכה, לדעת הרא"ש והטור, בחלק שלא נתן מעות המקח בטל לגמרי, ולכן יכולים שניהם לבטל גם שאר המקח, אלא שבזה יד החוזר על התחונה, שאם בא המוכר לחזור מכל המקח מחמת שלא נתן לו המעות בזמן, הברירה ביד הלוקח לתבוע מעותיו שכבר נתן לו, ואז מוטל על המוכר לטרוח ולמכור מכל אשר יכול כדי להחזיר ללוקח מעותיו במזומנים, ואם רוצה הלוקח יכול לומר לו תן לי קרקע כנגד מעותי שנתתי לך ואיני רוצה במעות, אבל אין זה מדין קיום המקח הראשון, שמכיון שרוצה המוכר לחזור נתבטל כל המקח, ולכן אם נתייקרו קרקעות מזמן המקח הראשון, נותן לו קרקע כשער של עכשיו, ומ"מ נקרא המוכר מוזק כמה שחוזר מכל המקח, ולכן צריך

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | וובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLII7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסכת בבא מציעא

ליתן לו קרקע מעידית שבנכסיו כדין מוזיק (בנתייה"מ סוף סק"ו תמה למה יגרע ממוזיק דעלמא שאם יש לו מעות יכול ליתן לו, וכמו שאמרו או כסף או מיטב, ואילו כאן יכול הלוקח לכופו שיתן לו קרקע אף כשיש בידו מעות), ואם בא הלוקח לחזור מכל המקח, אף בלא הוצאת מוכר הרשות בידו, שכל שהמוכר יכול לחזור יכול גם הלוקח לחזור, אלא שאז יד המוכר על העליונה, והברירה בידו לתת לו מעותיו, או אם ירצה יתן לו קרקע תמורת מעותיו, אלא שדינו כבע"ח שמשלם בזיבורית (אף שבשאר בע"ח תיקנו שישלם מבינונית משום נעילת דלת בפני לוויים, כאן לא שייך תקנה זו), ועי' ט"ז שם, ובנתייה"מ העלה שלדעת הרא"ש המקח כנגד מה שלא נתן נתבטל מאליו, ודין ידו על התחתונה נאמר על החוזר בכנגד המעות שנתן, אף על פי שאינו חוזר אלא משום שהשני חזר מכנגד החוב, אין זו הוצאה שיוכל לחזור גם מכנגד המעות, עיין שם שהאריך בביאור הרא"ש, ועי' בדבריו סימן קצב סק"ד.

ולשיטת הר"ן והג"י (וכן דעת הרמב"ן והרשב"א), ביאר הסמ"ע שמקח השדה כנגד המעות שנתן קיים מעיקר הדין, ואין יכולים לחזור רק מחלק המקח כנגד המעות שלא נתן, ובוזה אמרו יד החוזר על התחתונה, שאם יבא המוכר לחזור מכל המקח, יכול הלוקח לעכב עליו ולומר לו תן לי קרקע כנגד המעות שנתתי לך, שמקח חלק זה לא נתבטל, ומ"מ הרשות ביד המוכר לתת חלק הזיבורית שבאותה שדה כנגד מעותיו, כיון שלא פירש איזה חלק קונה, ה"ז כמוכר חצי שדה סתם, שיכול המוכר לתת לו הכחוש שבו, ואם ירצה הלוקח יכול לומר אם אתה רוצה לחזור מחלק המקח שכנגד החוב, ברצוני לחזור מכל המקח והחזר לי מעותי, ואז אם ירצה המוכר לתת לו קרקע תמורת מעותיו נותן כשער של עכשיו מעידית כדין מוזיק או מטעם קנס (ולהלן כתב הסמ"ע שגם לשיטת זו אם רוצה הלוקח דוקא מעות חייב ליתן לו), ואם בא הלוקח לחזור (עפ"י הכלל שכל שצד אחד יכול לחזור יכול גם השני לחזור) מחלק שכנגד החוב, יכול המוכר לחזור גם מחלק שכנגד המעות, ואז מתבטל כל המקח, והמעות שביד המוכר הן כחוב עליו, ואם ירצה יתן לו מעות, ואם ירצה יתן לו קרקע מזיבורית כפי שער של עכשיו, אבל אם אין המוכר רוצה לבטל המקח הראשון והלוקח רוצה לחזור מהחלק שכנגד החוב, נשאר הדבר כמו שהיה שקנין חצי השדה קיים והחצי השני מתבטל, ונראה שגם בזה נותן לו חצי הכחוש שבשדה.

ובדעת השו"ע, שהוא לשון הרמב"ם, כתב הסמ"ע דס"ל כשיטת הרא"ש והטור, אבל הגר"א ס"ק יב כתב שלדעת הרמב"ם אף בלא חזרה בטל כל המקח, ולדעת הרא"ש והטור אינו מתבטל מאליו, ורק כשבא אחד מהם לחזור (וכתב בערוה"ש שיש נ"מ אם קידש הלוקח אשה בחלק שכנגד מעותיו, שלדעת הרמב"ם אינה מקודשת, ולדעת הרא"ש והטור מקודשת), ועי' בדבריו בס"ק טו. ומעתה לדעת הרא"ש והטור יש כאן בטול מקח על כל הקרקע, וכשמחזיר לו המוכר המעות, בין בחזרת מוכר בין בחזרת לוקח, מחזיר מדין בע"ח או מדין מוזיק, וכשנותן לו קרקע אין זה מצד קיום המקח הראשון, ונותן לו כשער של עכשיו. ולדעת הר"ן, אם נותן לו קרקע כנגד המעות שנתן הרי זה מצד קיום המקח הראשון, ונותן לו כפי השער שפסקו, אלא שנותן הכחוש שבו, ולכן תמהו האחרונים על הגהת הרמ"א בדברי השו"ע שברישא בחזרת לוקח שנותן לו המוכר קרקע מזיבורית, הגיה הרמ"א שנותן לו כפי השער של עכשיו, ובסיפא בחזרת מוכר שנותן מהיפה שבה, כתב הרמ"א כשער שפסקו, ובנתייה"מ סק"ו הגיה והחליף הגהות הרמ"א, שמפרש בפירוש הר"ן, ולכן ברישא גבי חזרת לוקח והמוכר רוצה לקיים המקח הראשון, נותן לו מזיבורית שבשדה זו כפי השער שפסקו, שהרי בתורת קיום המקח הראשון הוא, אבל בסיפא גבי חזרת מוכר ובא הלוקח לחזור מכל המקח, נותן לו מהיפה כשער של עכשיו, כדין גוביינא או מוזיק, אבל אה"נ אם רוצה המוכר לתת לו קרקע מדין קנין, נותן לו כשער שפסקו, אבל אז אינו נותן לו עידית, וכמ"ש לעיל בשיטת הר"ן, וכתב הנתייה"מ שהעיקר כדעת הר"ן, וכן משמע מדברי הגר"א שכן דעת רוב הפוסקים. ונראה ללמוד מכאן שבכל ביטול מקח מחמת מום או מעות, מתבטלת גם פסיקת השער, ואף אם מתרצים להחזיר המעות בחלק מהסחורה, נותן לו כשער של עכשיו, ובאופן שמדינא חלק המקח קיים, אם מתרצים שיתן לו דמים, הרי זה מדין דמי המקח כפי השער שפסקו, וכמו שנתבאר לעיל, ועי' חזו"א ח"מ סימן יג.

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | וובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLII7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסכת בבא מציעא

יש⁷⁹ אומרים שכנגד המעות שנתן המקח קיים, אלא שאם רוצה אחד מהם לחזור מהחלק שכנגד החוב יכול גם השני לחזור, ויד החוזר על התחתונה, וי"א⁸⁰ שמן הדין כל המקח בטל, ולגבי החזרת המקח שכנגד המעות שכבר נתן אמרו שיד החוזר על התחתונה.

יש אומרים⁸¹ שאם הקניין היה בשטר, ונתבטל חלק מהמקח נתבטל כולו. היה המקח במטלטלין⁸² והוא דבר שאינו ניתן להתחלק, במקום שמקצת המקח מתבטל מחמת יוצא ונכנס אחר מעותיו, מתבטל כל המקח.

יג. אסמכתא ... לא קני

"אסמכתא לא קניא" כמו שכבר התבאר במסכת נדרים דף כז. ולעיל דף מח: ודף סו. שהתחייבות שאדם מקבל על עצמו כלפי חברו, מתוך הנחה מוקדמת שלא יצטרך לבסוף למלא אחר ההתחייבות, כיון שבטוח הוא שיוכל לקיים את התנאי שבאי קיומו תלה את ההתחייבות, כך שאין גמירות דעת בשעת ההתחייבות לקיים את ההתחייבות. הוא הנקרא "אסמכתא",

⁷⁹ כשיטת הר"ן ושאר ראשונים, וכמו שנתבאר לעיל באריכות.

⁸⁰ דעת הרא"ש והמור, ולדעת הסמ"ע גם דעת השו"ע והרמב"ם כן.

⁸¹ רמ"א שם טז, ונראה דה"ה בקנין סודר, שאין קנין לחצאין, וסיים הרמ"א שאם התנה הכל לפי תנאו, ולכאורה כוונתו שאם התנה שיקנה בשטר כנגד מעותיו, קנה, אבל בנתיה"מ ס"ק יא פירש שאם התנה שיקנה בכסף לבד בלא שטר, קנה עכ"פ כנגד מעותיו, אף על פי שהשטר הוא על כל השדה.

⁸² שו"ע סימן קצ סעיף יז, כגון בעל חי (ואפילו בהמה כשרה אינה עומדת להחלק, שבחיה עומדת גם לחליבה או למלאכה, סמ"ע), לפי שאין מכריחים אותו להיות שותף עמו, אבל כשעומד להחלק קונה בו כנגד מעותיו כדין קרקע, אמנם בשו"ע כתב שבזה חלוק קרקע ממטלטלין, וכתב הסמ"ע שבקרקע אף כשאין בה דין חלוקה קונה כנגד מעותיו, שראוי למכור למי שיש לו שדה בצדו, והט"ז חולק, ומ"ש הראשונים החילוק בין קרקע למטלטלין אינו אלא משום שדרך קרקע להחלק, ועוד כתב שבמטלטלין אין יד החוזר על התחתונה, אלא אם יש כדי לחלק נוסף כל אחד חלקו, ואם אין בו דין חלוקה בטל המקח לגמרי ומחזיר לו מעותיו, משא"כ בקרקע אף על פי שאין בה דין חלוקה, אם חוזר המוכר יד לוקח על העליונה שצריך לשלם לו כדין מויק, ונותן לו קרקע מעידית, אבל במטלטלין כל מילי מיטב הוא, ואה"נ אם הלוקח חוזר שוה דין מטלטלין לדין קרקע, וכתב הקצה"ח שדברי הט"ז הם אליבא דשו"ע שפסק כהר"ן שנותן לו מעידית שבה כדין מויק, אבל לשיטת הרא"ש והמור שנותן לו מעידית שבנכסיו, עדיף מדין מויק, שהרי יכול לכופו שיתן לו קרקע אפילו כשיש לו מעות (עיי' לעיל), וא"כ אפשר דאע"ג דבעלמא כל מטלטלין מיטב הם, כאן אינו יכול לסלקו בשאר מטלטלין, וכתב ליישב סברת הט"ז דדוקא במקח קרקע יש מקום לומר שיכול הלוקח לתבוע קרקע, שהרי רצה לקנות קרקע, אבל במקח מטלטלין ודאי שאינו יכול לתבוע קרקע, והדרינן לכללא שבמטלטלין אין חילוק בין עידית לזיבורית, ויכול לסלקו בכסף או בשוה כסף, ובנה"מ העלה שיש חילוק בין קרקע למטלטלין, שבמטלטלין אף כשהמוכר רוצה לבטל המקח שכנגד החוב אין המוכר יכול לחזור גם משאר המקח, עיי' שם, ועיי' חו"א חו"מ סימן יג.

תרומות והנצחות | בנק הדואר | ח"ן 22887389 | וובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסכת בבא מציעא

קנין או התחייבות הנעשה בדרך אסמכתא אינו קונה⁸³, ועיקר הטעם שבאסמכתא אינו קונה הוא משום שכל שאינו גומר בדעתו אלא תולה בדבר אחר אם יתקיים או לא יתקיים⁸⁴, הרי אינו מקנה בקנין גמור⁸⁵, ונחלקו הראשונים באיזה אופן חשוב אסמכתא⁸⁶.

⁸³ והב"ה בסימן רז (סוף ס"ק מז) הקשה מ"ש אסמכתא מכל דיני תנאי, וגם תנאי בני גר ובני ראובן היה תלוי באם יעברו, ותיירץ בתירוץ שני דכל דין אסמכתא דלא קניא אינו אלא מדרבנן, אבל מדאורייתא ודאי אסמכתא קניא, כשם שערב משתעבד מדאורייתא בלשון אסמכתא (אם לא יפרע הלוח), עיין שם. והש"ך ס"ק יח תמה עליו, וראיתו מדין ערב דחה הש"ך דשאני ערב דבההיא הנאה דסמיך עליה גמר ומשתעבד, ובקצה"ח סק"א תמך בדברי הב"ה, והביא בשם המרדכי בפ' שור שנגח שכתב דאסמכתא קונה בהקדש דהא אסמכתא קונה מן התורה כדגמרינן מערב, וערב משתעבד מן התורה כמו שלמדו מקרא דאנכי אערבנו, ומה שנחלקו הפוסקים בפרק כל שעה בישראל שהשכין חמצו לעכו"ם מדין אסמכתא, והרי מן התורה חמצו של ישראל הוא, תירץ הקצה"ח דכיון דמרבנן אינו קונה אזלינן בתר דרבנן, וכמו שמצינו שקנין דרבנן מועיל לדאורייתא גבי קידושין (עי' פרק א), ועי' משפט שלום. ובמשפט שלום סימן רז סעיף יג ד"ה עוד העלה הביא בשם ספר ארעא דרבנן סימן עא שהביא מדברי רש"י בשבועות דף מז ד"ה משחק בקוביא שכתב גבי אסמכתא שאינו גולן מדאורייתא, ומשמע דס"ל כהמרדכי, והמשפ"ש הביא מדברי התוס' בסנהדרין דף כד ע"ב ד"ה ואלו שכתבו ג"כ שמשחק בקוביא אפילו למ"ד אסמכתא לא קניא אינו פסול מדאורייתא, כיון שאינו סבור לעשות איסור, ולפי"ז אפשר שגם רש"י סובר כן, אבל עיקר דין אסמכתא לא קניא היא מדאורייתא. ועיי"ש שהביא מכמה ראשונים דס"ל דאסמכתא אינו קונה מן התורה, ובד"ג כלל א סימן א הביא כמה אחרונים דאסמכתא מדאורייתא קניא, וכתב שלפי"ז במקום שיש פלוגתא אם הוא אסמכתא, הוי ספק בתקנה ואוקמה אדאורייתא דקנה, ואפילו בקרקע לא אזלינן בתר חזקת מרא קמא, ועי' שד"ח כללים מערכת א אות רלב ואות רמו ובפאה"ש שם אות נה.

⁸⁴ ובב"י הו"מ רט האריך מדברי הפוסקים בתנאים שבגיטין וקידושין כגון אם לא באתי וכדומה, והא הוי אסמכתא, והביא בשם הר"ן דלא אמרינן דין אסמכתא אלא בדבר שיש לומר שהוא צריך לאותו דבר שהתנה ולא גמר ומקני בלא זה, כגון בכירה או הלואה שצריך למעות, וכן כיוצא בזה, אבל בגיטין וקידושין שמדעת עצמו עושה אם אינו גומר לגרש למה הוא עושה ומתנה וסומך שלא יעשה, ולכן לית בהו משום אסמכתא, וכתב הר"ן שלפי"ז גם במתנה אין דין אסמכתא, ומשמע שנחלקו הפוסקים בסברא זו, ועי' במשפ"ש שהביא דיעות הראשונים בזה, ונראה מדבריו דהוי ספיקא דדינא אם יש במתנה משום אסמכתא, אבל בב"י כתב שמדברי הרמב"ם וכל הפוסקים נראה שאין חילוק בין מכר ומתנה, בדיני אסמכתא. עי' שעה"מ פי"א מה' מכירה ה"ו שם מסתפק השעה"מ אם תולה הדבר בתנאי דלעבר אם היה או לא היה, אם השיב אסמכתא, דאפשר כיון דתלוי בלעבר השיב כמעכשיו, וא"כ תליא בפלוגתא אם מעכשיו מוציא מדין אסמכתא.

⁸⁵ ובדין אסמכתא בעכו"ם, עי' מג"א סימן תמא סק"ב שנחלקו בזה הפוסקים, ובשו"ת חת"ם הנ"ל הסביר דהראב"ד ס"ל דאין דין אסמכתא לעכו"ם, משום שמן התורה אסמכתא קניא, אלא שחכמים תיקנו להפקיע קנין שנעשה שלא ברצון גמור, ובעכו"ם לא תיקנו, והניחו על דין תורה, ולהרמב"ם אפילו אם נאמר דס"ל דאסמכתא לא קניא הוא מדרבנן ובעכו"ם לא תקנו, היינו שישראל מעכו"ם קונה באסמכתא, אבל עכו"ם מישראל אינו קונה, דהשתא מישראל הפקיעו כ"ש מעכו"ם. ועיי"ש מ"ש בדין קנין באסמכתא בדיניהם. ועי' דברי גאונים כלל א סימן א ובמשפ"ש שציינו לכמה אחרונים שדנו בזה, ועי' שד"ח כללים מערכת ג אות נה ס"ק יז, ועי' שו"ת בית יצחק יו"ד ח"ב ק"א סימן יב.

⁸⁶ בב"י הביא בשם הרמב"ן שמסתפק בתנאי שהוא באם לא אעשה, לפי שכל אסמכתא שבתלמוד ישנן בביתול מעשה, כגון אם לא נתתי או אם לא באתי וסבור לעשות ולא עשה, אבל מי שהתנה אם עשיתי כך וכך שדי נתונה לך, ועשה המעשה, יש לומר הואיל ואם ירצה היה מקיים תנאו ולא חשש מעשה גמר ומקני, ואין בו אסמכתא, וסיים שלא מצאתי לראשונים שחילקו בדבר, וכתב הב"י בשם תלמידי הרשב"א

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | וובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLII7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסכת בבא מציעא

יש אומרים⁸⁷ שאם אינו מקנה לו עתה, אלא שהתנה עמו שאם יתקיים התנאי יקנה ואם לא נתקיים לא יקנה, אף על פי שנתקיים התנאי לא קנה משום שזה אסמכתא⁸⁸, ויש אומרים⁸⁹ שאם אמר שיקנה מעכשיו, מועיל גם באופן זה, ויש אומרים⁹⁰ דמעכשיו אינו מוציא מכלל אסמכתא.

וכן הדין במתחייב לחבירו⁹¹, אפילו בעדים ובשטר, ותלה הדבר באם יהיה כך או אם תעשה כך אתן לך מנה או אמכור לך בית זה, ואם לא יהיה או לא תעשה לא אתן ולא אמכור, אף על פי שעשה או שהיה הדבר, לא קנה⁹², ויש אומרים⁹³ שאין דין אסמכתא אלא בשקונס עצמו.

שכתבו ג"ב שאין לחלק בכך, ובסמ"ע ס"ק לו כתב שנחלקו הרמב"ם והמור בזה, ודעת הרמב"ם והשו"ע כסברת הרמב"ן, עיין שם, ועי' משפ"ט שלום, ועי' מנחת יצחק ח"ו סימן קע (יח).

⁸⁷ הרמב"ם (פ"א מה' מכירה ה"א), ומדברי המ"מ שם שסובר בדעת הרמב"ם שהחילוק בין תנאי לאסמכתא, שבתנאי מקנה לו עתה ומחזיקו בחפץ אלא שמתנה תנאי לקיום הקנין, משא"כ באסמכתא אינו מקנה ומחזיקו עתה בחפץ, אלא תולה הקנין בדבר אחר, עיין שם. וגם בב"י סימן רז כתב שטעמו של הרמב"ם דכל שהחזיקו מעכשיו אין בו משום אסמכתא

⁸⁸ שו"ע ונו"כ רז ב

⁸⁹ שו"ע ונו"כ שם וסעי' יד ועיין פתחי חושן חלק ח פרק כא

⁹⁰ רמ"א שם יד ובנה"מ שם סק"ז כתב שאי אפשר לומר דמעכשיו לחוד לא מהני, דא"כ כל תנאים לא יועילו, ובכל המקומות מצינו תנאים המתקיימים בלשון מעכשיו או על מנת, וע"כ פירש בדעת הרמ"א שלא אמרו דמעכשיו לחוד לא מהני אלא באסמכתא דקנס, כגון אם לא אפרע לך וכיוצא בזה, אבל בתנאים דעלמא ודאי מהני מעכשיו, עיין שם, ועי' שו"ת מהרימ"ן סימן ק וסימן רפג.

⁹¹ שו"ע ונו"כ שם יג

⁹² בפת"ש סימן רז ס"ק יז הביא בשם שו"ת בית אפרים חו"מ סימן לד בעסקי בטוח שמתחייב לשלם שווי הסחורה אם לא תגיע בשלום, שלכאורה חשיב כאסמכתא, ואף על גב דכל ערבות היא אסמכתא ואפ"ה אמרינן דבהיא הנאה דהימניה גמר ומשתעבד, מ"מ לא דמי, כמ"ש בעה"ת בשם הרמב"ן (מובא בב"י סימן קיג אות ד) דערב לא חשיב אסמכתא נמורה, משא"כ הכא חשיב אסמכתא נמורה, ומ"מ העלה הבי"א דלפי טעם הרמב"ן דלכן לא היא אסמכתא נמורה משום דהוי כתולה ביד אחרים, א"כ גם חיוב הכיטוח עדיף מערב, שהרי אין בידו למנוע האונס, והביא מדברי הריב"ש סימן שח שדעת השואל דחשיב אסמכתא, והריב"ש חשיב דלא היא אסמכתא מטעם שאין בידו, ואפילו לדעת הפוסקים שאינם מחלקים בדין אסמכתא אם היא בידו או לא, כמ"ש להלן, כתב הבי"א דנדון דידן הוי ממש בדין ערב. ומ"מ נראה שמדינא דמנהג הסוחרים מועיל בחיובי הבטוח, וגם בשו"ת בית אפרים משמע דפשיטא ליה שמצד מנהג הסוחרים חייב, אלא שיצא לדון אם גם מדינא חייב, עיין שם באריכות.

⁹³ הבי"י בסימן רז (בס"ק יח ד"ה ואכתי איכא למידק) הביא בשם שו"ת הרשב"א (ח"א סימן תתלג) שכתב דלא היא אסמכתא בלשון דאי אלא כשאומר דרך קנס, ומשמע מדבריו דבהנך שהזכיר הרמב"ם לעיל שתלה הקנין באם יהיה או לא יהיה לא חשיב אסמכתא, וכ"כ הבי"י בשם ספר החנוך מצוה שמוג שכתב בן בהדיא, וז"ל שם, שכל שיתנה האדם עם חבירו דרך קנס, כלומר שאם לא יהיה בן יענש בממון כך וכך, זה נקרא אסמכתא, ועי' ארוז"ל לעולם דאסמכתא לא קניא, ובלשון אחרת ארוז"ל כל דאי לא קני, אבל תנאי שיתנה האדם עם חבירו ויאמר אם תעשה כך אף אני אעשה כך וכך כדרך בני אדם שמתנין בלשון זה, אין זה בכלל אסמכתא חלילה, שא"כ איך נמצא ידינו ורגלינו על כל תנאי ב"א זה עם זה, שכולן בלשון אם הם, ודאי התנאים כאלו א"א בלא"ה, וכתב הבי"י שדעת החנוך בדעת הרשב"א. ודיעה זו לא הובאה בפוסקים. וגם בשו"ת הרא"ש כלל עא סימן ג כתב בן. ועיין פתחי חושן חלק ח פרק כא הערה ח

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | וובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLII7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסכת בבא מציעא

כל המתחייב עצמו בקנס ותלה הדבר באם יהיה כך או לא יהיה, או באם יעשה כך או לא יעשה, ה"ז אסמכתא, ובין אם נעשה הדבר או לא נעשה פטור מלשלם הקנס.

לפיכך בזמנינו⁹⁴ בחוזים למכירת דירה או כיוצא בזה שכותבים תנאים שונים, ובהם מתחייבים במקרה של ביטול החוזה או אחד הסעיפים שבו, לתשלום כספי בקנס⁹⁵, כל תנאים אלה דינם כאסמכתא, ואין הם גורמים לחיוב כל שהוא.

ואף שלפעמים מכנים התשלומים כפיצוי, אם יש באמת נזק שחייב לפצותו, חייב⁹⁶, אבל אם אין נזק, או אפילו יש נזק אלא שסכום הפיצוי הוא יותר מהנזק⁹⁷, יש בזה אסמכתא, ואף על פי שכותבים שהסכום נקבע כסכום מוערך מראש שזהו הנזק, לא יצא מכלל אסמכתא⁹⁸.

אולם אם הסכום המוערך מראש הוא בסכום סביר, ויתכן שיהיה נזק כזה, אף על פי שלמעשה לא היה נזק בסכום זה, מועיל הקביעה מראש.

הנותן ערבון לחבירו על מקח כלומר שנותן לו מקצת דמי המקח שלא לשם קנין, אלא בתורת ערבון שיהא בטוח שיגמור המקח, ואמר לו הלוקח אם אני חוזר בי ערבוני מחול לך, וחזר בו הלוקח, יש אומרים⁹⁹ שזכה המוכר בערבון, מאחר שהוא כבר בידו¹⁰⁰, ויש אומרים¹⁰¹ שחייב המוכר להחזיר לו הערבון¹⁰².

⁹⁴ פתחי חושן שם הערה כה

⁹⁵ אנב יש להעיר שאם יש קנס על פיגור בתשלום, אם הוא קנס חד פעמי, ה"ז מותר מדין רבית, אבל אם קנס המתרבה, יש בזה איסור רבית, וכמ"ש בספר ברית יהודה פרק ד

⁹⁶ דהוי כאשלם במיטבא

⁹⁷ דהוי כאשלם אלפא זוזי, ושוב יש בזה אסמכתא, דהוי כגזים

⁹⁸ ובשו"ת מנחת יצחק ח"ו סימן קע (כ) דן אם מהני סיטומתא ודינא דמלכותא להוציא מדין אסמכתא, ולפי"ז בחוזים שנעשה ע"י עו"ד ועפ"י מנהג המדינה אפשר דלא הוי אסמכתא, ומ"מ מסיק שאין זה מוציא מדין אסמכתא, עיין שם.

⁹⁹ שו"ע ונו"כ רז יא

¹⁰⁰ הוא דעת הרמב"ם, וס"ל דכל אסמכתא שבא לידו זכה בה, ובמנח"פ בשירי המנחה הביא מדברי המ"מ שכתב דלכן בערבון לא הוי אסמכתא משום דע"ד כן נתן לו, ולא דמי למשכון שלא נתן לו שיהא חלוט לו, וכתב המנח"פ שלפי"ז המוכר סחורה לחבירו והתנה המוכר שאם לא יקח הסחורה לזמן המוגבל יוחלט לו הסחורה, לדעת המ"מ הוי אסמכתא, שהרי לא מסר לו עתה הסחורה, אמנם לשאר מפרשים כתב דגם בזה לא הוי אסמכתא, עיין שם. כתב בערוה"ש שאם מסרו הערבון ביד שלישי, אף להרמב"ם הוי אסמכתא, שהרי אינו בידו.

¹⁰¹ רמ"א שם

¹⁰² כדעת רש"י והטור בשם הראב"ד, דאסמכתא לא קניא אף לאחר שכבר בא לידו, וע"י משפט שלום שהאריך בדין מקומות שנהגו שלא להחזיר הדמי קדימה, וע"י ד"ג כלל א סימן ט ובאורחיה"מ כלל א סימן ד, ובשו"ת תשורת ש"י סימן רכו. ובשו"ת חת"ס חו"מ סימן סו ד"ה מיהו כתב להסביר מחלוקת הרמב"ם והראב"ד, וע"י מהנ"א דיני אסמכתא סימן ו ובאור שמח פי"א מה' מכירה ה"ד.

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | וובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLII7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסכת בבא מציעא

אמר¹⁰³ המוכר אם אחזור בי אכפול לך ערבונך שאחזיר לך העירבון ועוד סכום כזה בתורת קנס, וחזר בו, בזה כו"ע מודים דהוי אסמכתא ואינו בידו, ואין מחייבין אותו לכפול הערבון¹⁰⁴.

יש אומרים¹⁰⁵ שכל שתלה הקנין או החיוב בדבר שאינו תלוי בידו אלא ביד אחרים¹⁰⁶, ה"ז אסמכתא¹⁰⁷, ולכן שליח לקנות יין בזול שהתחייב שאם לא יקנה יתחייב כך וכך, ה"ז אסמכתא ואינו חייב שהרי אינו בידו של שליח, דשמא לא ימכרו לו¹⁰⁸, וה"ה במקנה לחבירו ומתנה בדבר שעל הלוקח לעשות הוי אסמכתא. כיון שקיום התנאי אינו תלוי ביד המוכר אלא ביד הלוקח, וחשיב כלאו בידו לשיטה זו¹⁰⁹.

¹⁰³ שו"ע ונו"כ רז יא

¹⁰⁴ ומדייק הסמ"ע דאה"נ שאינו חייב לכפול הערבון, אבל מ"מ כנגד הערבון אינו יכול לחזור, ומדברי הדרישה בסימן קצ נראה דהיינו דוקא כשאומר ערבוני יקון, שא"צ לכפול הערבון ויקנה כנגד כפליים מסך הערבון, אלא לא קנה אלא כנגד מעותיו, אבל כשלא אמר ערבוני יקון, לא קנה כלום, ואינו מחזיר לו אלא דמי הערבון. וצ"ע דברי שא אירי כשלא אמר יקון, כמ"ש בס"ק כג.

¹⁰⁵ רמ"א שם יג

¹⁰⁶ הקשה הב"ח איך מצאנו ידינו ורגלינו בכל תנאים שמתנים ב"א זה עם זה שכולם בלשון אם הם, ותולה בדעת חבירו, וגם תנאי בני גד ובני ראובן היה אם יעברו ונתתם, ותיירץ דאה"נ שצריך להזהר שיהא במעבשיו או בב"ד השוב, ותנאי ב"ג וב"ר היה בפני משה וכל ישראל שאין לך ב"ד השוב כמותו, ובסמ"ע כתב שמישה רבינו גמר והקנה להם. והב"י כתב לדעת הרמב"ם שבתנאי בני גד ובני ראובן החזיקו בידם מיד, ועיי"ש מ"ש בדין תנאי גימין וקידושין. ועי' ערוה"ש סעיף כז,

¹⁰⁷ הב"י לאחר שהביא סוגיות הגמרא ודברי הראשונים כתב דד' חילוקים יש בדיני אסמכתא, א' דבר שאין בידו כלל, כגון משחק בקוביא, אף על גב דגזים בתנאי שחוק שלו (לכאורה מה שייך גזים בשחוק הרי בגמרא משמע דכל מילתא יתירא הוי כגזים, וא"כ בשחוק נמי כל סכום שהוא הוא בכלל גזים, ועי' להלן), מ"מ כיון שיודע שאין בידו להרויח ויודע שאחד מהם ירויח, ודאי לא נתכוין להסמיך את חבירו בדבר שאינו, אלא גמר ומקני, ב' דבר שהוא בידו לגמרי ולא גזים, כגון אם אוביר ולא אעביד אשלם במיטבא, גמר ומקני, שגמר בלבו לשלם מן הדין מה שבידו לעשות ולא עשה, ג' דבר שהוא בידו לגמרי וגזים, כגון אם אוביר ולא אעביד אשלם אלפא זוזי, וכן אם לא פרעתוך עד יום פלוני הפרע חובך מקרקע זו וכי, ד' דבר שהוא בידו קצת ולא לגמרי, אף על גב דלא גזים, כגון ההוא דחמרא דזול שפט, כיון שהוא בידו קצת, מעיקרא לא גמר ומקני דסבור שימצא יין לקנות, ועיי"ש שהאריך עוד מדברי הראשונים בכללי אסמכתא.

¹⁰⁸ ומשמע דוקא לקנות יין בזול, אבל חפץ המצוי לקנות, שאם לא ימכור לו זה ימכור לו אחר, חשוב כבידו, ולא גרע מאם אוביר ולא אעביד, וכתב בנה"מ שאפילו פשע ולא טרח לקנות פטור כיון שתחלת החיוב היה באסמכתא, וכתב בערוה"ש דדוקא כשהתחייב לקנות לו דבר מסוים, שאינו בידו, דשמא לא ירצו למכור לו, אבל מתחייב לקנות דבר שכולם מוכרים חשיב בידו ואין זה אסמכתא.

¹⁰⁹ וכתב הט"ז דאירי שהחפץ ביד הלוקח וקנאו לאחר קיום התנאי בקנין חצר, אבל אם הוא ביד מוכר אלא שהקנה לו בקנין סודר, כיון דלא אמר מעבשיו לא מהני, דהדר סודר למריה. וכתב הנה"מ ס"ק יא דה"ה אם תלה בדבר שאינו תלוי אף לא ביד אחרים, כגון אם ירדו גשמים או לא ירדו, הוי כמשחק בקוביא דקנה, בבאיור הגר"א תמה שמדברי הרמ"א משמע דדוקא כשהמוכר מתנה בדבר התלוי ביד הלוקח, וצ"ע מאי נ"מ מי מתנה, אפילו אם הלוקח מתנה הדין כן, עיי"ש שם, ועי' ערוה"ש סעיף כז, וכז, וצ"ע.

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | וובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסכת בבא מציעא

התחייב לעשות דבר שבידו לעשות ואם לא יעשה התחייב לשלם סכום שהפסידו, אין בו משום אסמכתא, אבל אם התחייב לשלם לו יותר¹¹⁰ ממה שהפסידו¹¹¹, ה"ז אסמכתא¹¹², ולכן המקבל שדה מחבירו לעבדה והתחייב שאם לא יעבוד ישלם כפי ההפסד חייב, ואם התחייב יותר מההפסד פטור.

ד. תחתון הבא לשנות בגויל שומעין לו בגזית אין שומעין לו ... להגביה אין שומעין לו למעט שומעין לו עליון שבא לשנות בגזית שומעין לו בגויל אין שומעין ... להגביה אין שומעין לו למעט שומעין לו

נפלו הבית¹¹³ והעליה כשרוצים לחזור ולבנות, בונה זה ביתו וזה עלייתו על גביו כמו שהיה מקודם, ואם רוצים יכולים לשנות באופן שלא יפסידו זה לזה, שאין בעל הבית רשאי לבנות ביתו באופן שלא יהיה חזק כמו שהיה¹¹⁴, ובעל העליה אינו רשאי להכביד על הבית יותר ממה שהיה¹¹⁵, ויש אומרים¹¹⁶ שכל שאינו משנה ממנהג המדינה, יכול לבנות אף על פי שמכביד על הבנין.

¹¹⁰ בפוסקים הוזכר גזים, וכן הוא בגמרא גבי המקבל שדה, ומשמע שלכאורה דוקא כשיש גוזמא בדבר והוא רחוק מההפסד, אבל בראשונים הוזכר לשון מילתא יתירא, ומשמע שכל שהוא יותר ממה שחייב, ה"ז כגוזמא.
¹¹¹ כתב בנה"מ סק"י דכל ששניהם מפסידים או שניהם אינם מפסידים אינו בכלל גזים, ואם החיוב הוא למכירת מטלטלין בזמן מכירתם ובשוים ג"כ אינו בכלל גזים, אבל מכירת מטלטלין שלא בזמן מכירתן, וכן קרקע לעולם הוי בכלל גזים, עיין שם

¹¹² רמ"א שם יג

¹¹³ שו"ע ונו"כ קסד ו ז

¹¹⁴ והיינו שלא יפחות מחוזק הכתלים ולא ירבה בחלונות, וכן לא יגביה הבית אף על פי שאינו גורע מחוזק הכתלים, משום שגורם פירחא לבעל העליה שיצטרך לעלות יותר מדרגות, ומסתבר שגם אינו יכול לשנות במקום הסולם או המדרגות באופן שיבא צד הפסד לבעל העליה.

¹¹⁵ כגון לעשות קורות כבדות יותר, או להרחיב הכתלים (וכתב הטור שאפילו רוצה לשלם ההוצאה שגם התחתון ירחיב, יכול לומר שימעט מהלל הבית), וכתב בכסף הקדשים דה"ה שאינו רשאי להוסיף קירות פנימיים, שגם זה מכביד, ואף על פי שאילו היה רוצה להניח משאות כבדים בביתו אינו יכול לעכב, מ"מ אין בכלל זה כבדות בבנין, עיין שם.

¹¹⁶ רמ"א שם (וכתב הסמ"ע שאפילו בנה תחלה שלא כמנהג, מפני שיש בונים כך, יכול לשנות עתה), דלא איכפת לן במה שמכביד, והש"ך כתב בשם הב"י והב"ח דהיינו דוקא במקום שאין נוהגים השותפים להקפיד בכך, ולא אמרו שלא לשנות אלא ברוחב הכתלים, וכמ"ש לעיל, ובערוה"ש כתב דגם בעובי הכתלים הוא לאו משום כבדות, אלא משום שהם עיקר הבנין אסור לשנות.

תרומות והנצחות | בנק הדואר | ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLII7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסכת בבא מציעא

יש אומרים¹¹⁷ שלא אסרו לשנות אלא כשמתחלה¹¹⁸ נשתעבדו זה לזה, כגון שקנו זה בית וזה עליה, או שירשו¹¹⁹, וכל שכן כשבנו בשותפות, אבל כשזכו מן ההפקר זה בבית וזה בעליה, יכולים לשנות אפילו בכבוד ובחזק¹²⁰.

רצה¹²¹ בעל העליה לחזור ולבנות, אבל בעל הבית אינו רוצה לבנות¹²², אם רוצה בעל העליה בונה הוא את הבית ודר בתוכו עד שיתן לו בעל הבית את יציאותיו, ואז יבנה את עלייתו.

¹¹⁷ רמ"א שם ז

¹¹⁸ נראה פשוט דאין נ"מ אם קנו בבת אחת או בזה אחר זה, שכל הקונה בית שיש על גבו עליה, משתעבד לכל מה שהמוכר היה משועבד, וגם הוא משתעבד למצב שהוא קונה, ואף אם קנה הבית ואח"כ בנו עליה על גבו, במה שנתן רשות לבנות משתעבד לדיני שותפין של בית ועליה, וכבר כתבתי בכמה מקומות שהקונה דירה בבנין שיש בו בית ועליה, הרי הוא נכנס בכל השעבודים של שותפים בבית ועליה, וכ"ש הקונה דירה עפ"י תקנון חוק בתים משותפים. פתחי חושן חלק ז פרק ד הערה כד

¹¹⁹ בהגהות דרו"פ הקשה הרי היורשים לא נשתעבדו זה לזה, והוי כזכו מן ההפקר, ותירץ דכיון דחשיבי כלקוחות זה מזה, לא חילקו בזה.

¹²⁰ שהרי בתחלה אילו היה רוצה לבנות היה בונה מה שירצה, ובמה שלא בנה אז לא הפסיד זכותו, ונראה דכ"ש בשותפים ממש שהסכימו שניהם לבנות לפי תכנית מסוימת, ואחד מהם לא ניצל זכותו, ועתה כשנפל רוצה לבנות לפי מה שהסכימו מתחלה, שאין השני יכול לעכב, ולא אמרינן דכיון שלא בנה מתחלה איבד זכותו.

¹²¹ שו"ע ונו"כ שם ה

¹²² וממילא אינו יכול לבנות עלייתו כל זמן שאין בית לבנות על גבו (ופשוט שאם רוצה בעל הבית לבנות ובעל העליה אינו רוצה, שבונה זה ביתו ולא איכפת ליה (ומ"מ לכשירצה בעל העליה לבנות אינו יכול לעכב עליו), ובנה"מ (סק"י) משמע שעושה לו גג בנוסף לתקרה, ועי' בפעמוני זהב מה שדייק בדברי הסמ"ע (סימן קנ"ט סק"י), וצ"ע). וכתב בכנה"ג (הגה"ט אות ט) שאם בנה בעל הבית את הבית ואת העליה, ובעל העליה טוען שאינו צריך לעליה, דינו כיוורד שלא ברשות, ויכול לומר לו שול עציך ואבניך, אבל אם דר בעליה או משכירו, חייב לפרוע לו מה שהוציא ע"פ בקיאים, והקשה הסמ"ע (סק"ד) שמכאן משמע שבעל הבית צריך לבנות בית עם תקרה והעליון בונה רק כתליו עם הגג, וגם רש"י כתב כן, ואילו בסעיף א הביא הרמ"א דעת י"א שהוא דעת רש"י שאין בעל הבית חייב לתקן התקרה, ותירץ דשאני עיקר הבנין כשנפלו ודאי שהתחתון חייב שאין בית בלי תקרה, אבל לאחר שנבנה ונתקלקלה התקרה, משתעבד כל אחד לתקן מה שצריך לו, והרי התחתון אינו צריך לתקרה שהרי יש גג מעליו, ואילו העליון צריך לתקרה למדרג רגליו. הסמ"ע (סק"ה) כתב דהא דאין כופין אותו לבנות כמו בתיקון הכתלים בסעיף א שבעל העליה כופהו לתקן, וחילק דשאני נתקלקלו ועומד לתקן, ולכן כופין אותו, אבל הט"ז והש"ך כתבו דהכא איירי שאינו כאן ואינו יכול לכופו, וכמ"ש בירושלמי, ובדעת הרמב"ם כתב הט"ז שאינו רוצה לכופו, עי' כנה"ג (הגהב"י) שהאריך בזה, ועי' בט"ז וקצה"ח, ובחזו"א (ב"ב סימן א סק"ה וסימן ד סק"א). ובנה"מ (סק"א) הסביר סברת הסמ"ע עפ"י מ"ש הרמ"א (סימן קע"ח סעיף ג) שאם אינו יכול לתקן בשלו אא"כ יתקן בשל חבירו, חייב ליתן לו חלקו, וכן מצינו בכמה דברים שבני הצר ובני מבוי כופין זה את זה, ומ"מ אינו אלא למנוע היוק והפסד, אבל להשביח אינו יכול לכופו, וה"ג בשלמא כשנתקלקלו הכתלים ויש חשש היוק, יכול לכופו כדין שותפין, אבל כשנפל כבר אינו אלא שבת, ובשבח אינו יכול לכופ לשותפו. ועפ"י סברא זו כתב הנה"מ (סימן קע"ח סק"ג) דמ"ש גבי בית ועליה שאינו יכול לכופ את בעל הבית לבנות, משום שיכול לומר לו הרי בלא"ה אתה צריך להוציא הוצאות לבניית עלייתך, בנה בינתיים הבית ודור בה, אבל כשאינו יכול לבנות עבורו כי אם כשיבנה גם עבור חבירו, יכול לכופו או לבנות

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסכת בבא מציעא

טו. אין לו לזה ולא לזה מאי... תחתון נוטל שני חלקים והעליון שלישי... כמה מפסיד עלייה בבית תילתא הלנך אית ליה תילתא

אין שניהם רוצים לבנות¹²³, הרי הם שותפים בקרקע, בין אם רוצים לזרעה ובין כשרוצים למכרה, ואינם יכולים למכרה אלא מדעת שניהם¹²⁴, אלא שלבעל העליה אין כי אם שלישי¹²⁵ בקרקע¹²⁶.

ולגבות ממנו, וכמ"ש הרמ"א (שם), וסיים הנה"מ (שם) שלפ"ז בבית משותף שנפל (נראה כונתו שלא היה בית ועליה, אלא בית אחד משותף), ולא נשאר רק הקרקע, ואין הקרקע עומד לשנות לדבר אחר רק לבנין, יכול לכופו לבנות ביחד, דהוי כמציל מהפסד, עיין שם, ונראה מדבריו שאם אפשר לנצל הקרקע לדבר אחר, שוב לא הוה הפסד אלא שבת, ובשבת דינו כיורד, ואם מוחה אינו יכול לכופו, כמ"ש הרמ"א (שם).
¹²³ שו"ע ונו"כ שם.

¹²⁴ וכתב הסמ"ע שאם ירצה בעל הבית למכור חלקו בתנאי שהמוכר יבנה בית ויוכל השני לבנות עליה על גבו, אינו יכול למחות, ואינו יכול לומר שדעתו של זה נוח לו יותר

¹²⁵ הטעם שהעליה מפסיד שלישי בימי קיומו של בית, מחמת משא העליה, וצ"ע שאם היו שותפים בקרקע ונתרצו שזה יבנה בית וזה עליה, מהיכי תיתי יפסיד בעל העליה חלקו שהיה לו בקרקע, ומדברי הנ"י משמע דאירי שמכר לו זכות לבנות עליה, ואמרינן דכיון שהעליה מפסיד שלישי מזמן קיומו של בית, נמצא שמכר לו גם שלישי מזמן קיום הבית, ואת זה נוטל בקרקע, ואפשר דדוקא בכה"ג אמרו כן, וצ"ע שהפוסקים סתמו, ועי' סמ"ע (סק"ג) שכתב שלתחתון יש חצי הקרקע ולעליון חצי, וצ"ע, ועכ"פ נראה שלא אמרו כן אלא בקרקע שהבית עומד עליו, אבל אם היה שם חצר שנשארה משותפת, כשחולקים נוטל כל אחד חלק שוה בחצר. ונראה שבזמננו קשה לשער באופן זה, שבדרך כלל אין העליה מפסיד מזמן קיום הבית, ועכ"פ לא שייך שיעור שלישי, עי' לעיל (הערה י), וצ"ע. שוב ראיתי בשו"ת משכנות ישראל (סימן א) שהרניש בזה, ומ"מ מסקנתו כפסק השו"ע, וכתב דה"ה הקונים מקבלן זה בית וזה עליה הדין כן, וצ"ע, ומ"מ סיים שעפ"י חוק בתים משותפים שניהם שוים בזכות הקרקע, ושם (סימן ב) חקר בבית שיש בו ג' קומות, והביא משו"ת מהר"ש לבית הלוי (חו"מ סימן נו) שכתב שהתחתון נוטל ב' שלישי בקרקע, שמשום שיש עוד ב' עליות על גביו לא יפסיד חלקו, ובשליש הנשאר יחלקו ב' עליות, עיין שם, וצ"ע דנימא דעליה עליונה ממעטת שלישי בעליה התחתונה, ויחלקו השליש הנשאר שהעליון יטול שלישי מהשליש ובעל עליה התחתונה יטול שני שלישי מהשליש, ועוד צ"ע מ"ש שלא יפסיד חלקו, שאם עליה נוספת ממעטת בבית, והוא מכר לב' עליות, בודאי צריך להפסיד מחלקו. פתחי חושן שם הערה ל

¹²⁶, וכתב בנה"מ (ס"ק יב) שאין האחד יכול לומר גוד או אגוד, משום דהוי כדבר שיש בו כדי חלוקה, דהבית לתחתון והעליה לעליון במשפ"ש (סימן קעה סעיף נא) ציין לדברי המהרי"ט (ח"ב חו"מ סימן סח) שכתב שאין לבעל העליה זכות בגוף הקרקע, אלא כשזה בא לזרעה, יש לעליון בהנאת הזריעה שלישי משום שיש לו שעבוד על קרקע זו, אבל אין בעל העליה יכול ליקח שלישי בקרקע ולבנות, שהתחתון לכשירצה יוכל לעכב, עיין שם

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | וובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסכת בבא מציעא

טז. וכן בית הבר שהוא בנוי בסלע וגינה אחת על גביו ונפחת הרי בעל הגינה יורד וזורע למטה עד שיעשה לבית ברו כיפין

בית הבר¹²⁷ שיש לחבירו על גגו גינה, ונפחתה קרקע הגינה שהוא תקרת בית הבר, אם הפחת הוא מד' טפחים או יותר, חייב בעל בית הבר לתקן תקרתו¹²⁸, וכל זמן שאינו מתקן יכול בעל הגינה לירד לבית הבר וזורע שם גינתו, ולא רק כפי השטח שנפחת, אלא כל שטח גינתו, שאין אדם זורע גינתו לחצאין.

יז. הכותל והאילן שנפלו לרשות הרבים והזיקו פטור מלשלם נתנו לו זמן לקוץ את האילן ולסתור את הכותל ונפלו בתוך הזמן פטור לאחר הזמן חייב

כבר התבאר במסכת ב"ק דף ו: שכותל או אילן¹²⁹ שהיה בנוי כראוי ונפל מתוך אונס והזיק בשעת נפילה פטור¹³⁰.

¹²⁷ שו"ע ונו"כ קסה א

¹²⁸ שגם התחתון צריך לתקרה שלא יתקלקל בית הבר שלו, ואפילו לדעת הפוסקים דבבית ועליה העליון מתקן התקרה, שאני התם שיש לבעל הבית גג של עליה מעליו, משא"כ הכא שאין לו מעליו אלא תקרה זו, ועי' נה"מ (שם).

¹²⁹ רמ"א שם תטז א, וכגון שנפל מחמת זוועות או רוח או גשמים.

¹³⁰ שו"ע שם והוא לשון הרמב"ם וכפירוש המ"מ בדעת הרמב"ם דאיירי בשעת נפילה, ומדברי הרמ"א נראה שמפרש בדעת השו"ע שגם לאחר נפילה, אף על פי שהיה לו פנאי לסלקן פטור, ונראה שדייק בן ממ"ש לפי שאינם דומים לבור שהרי אין תחלתן להזיק, ולכאורה גם מדברי המאירי בפ' הבית והעליה נראה כן, שכתב, ואין זה דומה לשאר תקלות שבר"ר שכלן נקראות בור כשהפקירם, שזה וכיוצא בזה אפילו הפקיר אינו קרוי בור, הואיל ואין תחלתו לזנוק, אבל מדבריו בב"ק נראה שסובר ג"כ שלאחר נפילה והיה לו זמן לסלק חייב, וכמ"ש הרמ"א, וצ"ע. ועי' ט"ז ובדברי משפ"ט.

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסכת בבא מציעא

אולם אם לא בנה כראוי ומחמת זה נפל חייב בנזקיה, גם בשעת נפילה מדין אש, וגם לאחר נפילה כדין נפילת פשיעה מדין בור¹³¹.

ואם היה בנוי כראוי ונתרועע הכותל או האילן, וקבעו לו¹³² בית דין¹³³ זמן לסתור ונפל תוך הזמן והזיק בשעת נפילה פטור¹³⁴, עבר הזמן שקבעו לו לסתור ולא סתר, ונפל והזיק בשעת נפילה חייב¹³⁵.

הזיקו הכותל או האילן לאחר נפילה, אם נפלו באונס, כגון כותל בריא, או תוך הזמן שקבעו לו, ולא נודע לו, או אפי' נודע לו אלא שלא היה לו פנאי לסלקו, או אפילו היה לו זמן לסלקו אלא שהפקירו, פטור, אבל לאחר שנודע לו והיה לו זמן לסלקו ולא סילקו, וגם לא הפקירו, חייב¹³⁶.

¹³¹ רמ"א שם דכיון שבתחלה לא בנאו כראוי הוי כתחלת עשייתו לנזק, לאפוקי בכותל בריא שנתרועע לא מיקרי תחלת עשייתו לנזק. פתחי חושן שם הערה הג, ועי' סימן שפ"ד סעיף ד כדין בנאי שלא סידר האבנים כראוי ונפלו והזיקו, ובפתחי חושן בדיני שכירות פרק ז הערה ס.

¹³² במשנה תנן נתנו לו זמן לקוץ את האילן ולסתור את הכותל, ומשמע בגמרא דהיינו ע"י ב"ד, ואמרו בגמרא (ב"מ דף ק"ח). זמן ב"ד ל' יום, וכתבו הראשונים דהיינו כשנראה לב"ד שיכול לעמוד יותר מל' יום, אפי"ה אין נותנים לו יותר מל' יום, אבל אם נראה לב"ד שלא יוכל לעמוד ל' יום, נותנים לו זמן כפי הנראה להם וכן בדברים שקל להסירם אין נותנים לו זמן מרובה כמ"ש התוס' שם (ומבואר באו"ח סי' תקמ שכותל הנוטה ליפול מותר לסתרו בחוה"מ וחוזר ובונהו כדרכו, עיין שם).

¹³³ הטור לא הזכיר בדבריו ענין התראת ב"ד, אלא סתם וכתב התרו בו ומה שהוזכר בית דין בגמ' משום על ב"ד לדאוג עבור צרכי הרבים, אבל אם הותרה גם שלא ע"י ב"ד דינו כנתנו לו זמן, אמנם בב"י שהביא מתשובת הרשב"א משמע דוקא ב"ד והביאו הרמ"א שם וכתב, ודוקא שהתרו בו ב"ד, אבל בלא ב"ד, אף על פי שהתרו בו חביריו אינו כלום, דס"ל להרשב"א שלחייב משום מניעת הסרת מכשול הוא מדין בור, שתחלת עשייתו לנזק, וכותל או אילן בריא שאינו עומד להזיק אין לו דין בור, ומאליו נעשה, ומשום כך אי אפשר לחייבו, אלא שמ"מ יש ביד ב"ד לכופו ואז נעשה בור ומתחייב כשלא סילקו, ודבר זה אין כח ביד אחרים כי אם ביד ב"ד, משא"כ בנפלו גמליו ולא סילקו או שאר תקלות שהונחו ברה"ר, אף על פי שהונחו באונס, מיקרי תחלת עשייתו לנזק, ויש בו דין בור, ולכן אם לא סילקו חייב. ובתורת חיים בסוגיא שם כתב שוקא כשאינו ניכר לכל שהוא רעוע, שיכול לומר סבור הייתי שלא יפול, אבל כשניכר לכל א"צ התראת ב"ד, וכ"כ בד"ג כלל נא סימן מז בשם חסד לאברהם, ועיין פתחי חושן שם הערה ג.

¹³⁴ שו"ע שם תמו א, וה"ו ככותל בריא שנפל, דכיון שנתנו לו זמן ולא עבר הזמן, הו"ל אנוס.

¹³⁵ שו"ע שם, ונסתפקו התוס' אם החיוב הוא מדין אש שהרי מוזיק בשעת נפילה, דומיא דאבנו סכו"מ, או מדין בור (ונ"מ לענין חיוב באדם וכלים וטמון), והכריע הרא"ש שחיובו מדין בור, ולא דמי לאסו"מ שכח אחר מעורב בהם, אבל כותל ואילן מעצמן נפלו מחמת ריעותא, ועי' אבן האזל פי"ג מה' נז"מ ה' יג ובקהלות יעקב ב"ק סימן ג.

¹³⁶ טור ורמ"א שם, כדין נזקין לאחר נפילת אונס, ולכאורה אין חולק על זה, וצ"ע למה כתב הרמ"א בלשון יש אומרים, וכן תמה בתהלי"ד, ובערוה"ש כתב שבאמת הרמב"ם חולק וסובר דכותל ואילן שאין תחלת עשייתו לנזק לעולם אין להם דין בור, ולשיטתו אפילו ידע שנפלו והיה לו שהות לסלקו, וגם לא הפקירן פטור, דאי לאו מדין בור לא מצינו חיוב משום מניעת סילוקו, ואף לאחר שנפלו, אבל הטור כתב דכל שנודע לו ולא הפקירן הו"ל ממונו שהזיק, שאפילו אחר מניח כליו ברה"ר במקום שיכולים להזיק חייב בעל הכלי לסלקו,

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | וובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLII7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסכת בבא מציעא

נפלו לאחר הזמן שנתנו לו לסתור, והזיקו לאחר נפילה, אף על פי שלא ידע וגם הפקירו חייב¹³⁷.

יח. מי שהיה כותלו סמוך לגינת חבירו ונפל ואמר לו פנה אבניך ואמר לו

כותל שנבנה¹³⁸ על ידי אחד ונפל לרשות חבירו, חייב בעל הכותל לפנותו, ואפילו אומר לבעל החצר פנה את האבנים ויהיו שלך, אין שומעין לו, אבל אם רוצה יכול לפנותם ולזכות באבנים, וגם בעל הכותל יכול לחזור כל זמן שלא פינם¹³⁹, אבל כשפינם כבר וחזר בעל הכותל ורוצה לשלם לו שכרו, אין שומעין לו.

כתב בערוה"ש שמדברי הטור למדנו שהמפקיר נזקיו לאחר נפילת אונס פטור אפילו כשהפקירן לאחר הזמן שהיה לו לסלקן, ולא אמרינן דמשעה שהגיע הזמן נעשה פשיעה ולא יועיל הפקר כמו לאחר נפילת פשיעה, דכל שתחלת הנפילה באונס לא מיקרי נפילת פשיעה, וסיים שהכלל הוא בכל שלא התרו בו לסלק או שהיה אונס פטור בד' אופנים, הא' בשעת נפילה, הב' לאחר נפילה כשלא נודע לו, הג' כשנודע לו ולא היה לו זמן לסלקן, הד' אפילו כשהיה לו זמן אלא שהפקירן, ובנפילת פשיעה חייב בכלן, ובהתרו בו בב"ד ונתנו לו זמן ועבר הזמן ג"כ חייב בכלן, אפילו בשעת נפילה ולא נודע לו ולא היה לו פנאי והפקירן, ע"כ.

¹³⁷ שו"ע שם, דהו"ל נפילת פשיעה, ושוב אין הפקר מועיל, ובבאר הגולה מגיה כן בדברי הרמב"ם.

¹³⁸ שו"ע ונו"כ קסו א

¹³⁹ ואינו זוכה בחצרו שלא כיון אלא לדחותו, ועי' סמ"ע (סימן שלו סק"ט) מ"ש בזה,

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

